
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARI VE ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMININ İÇERİK BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

Nurcan Deniz Kınacı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEMMUZ, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren ..... (….) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nurcan Deniz

Soyadı : KINACI

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Programının İçerik Bakımından Karşılaştırılması

İngilizce Adı : Comparison of Social Studies Teacher Training Programs and Secondary School Social Studies Curriculum in terms of Content

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Nurcan Deniz KINACI

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nurcan Deniz KINACI tarafından hazırlanan "Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları ve Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Programının İçerik Bakımından Karşılaştırılması" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi ……

Üye: Doç. Dr. Bahadır KILCAN
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi ……

Üye: Sibel OĞUZ HAÇAT
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Kastamonu Üniversitesi ……

Tez Savunma Tarihi: 24.06.2021

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü ……

Eğitim şehitlerine

TEŞEKKÜR

Toplumsal benliğimizin ve toplum hayatımızın temel taşlarından biri olan kültürümüzün ve tarihimizin gelecek nesillere en iyi şekilde aktarılmasını sağlayarak topluma faydalı bireyler yetiştirmeyi amaçlayan sosyal bilgiler eğitimi gelişimini hâlen devam ettirmekte olan bir süreçtir. Bu uzun sürece ufak da olsa bir katkıda bulunabilmek adına gerçekleştirdiğim bu çalışmada desteklerini benden esirgemeyen tez danışmanım Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ hocama teşekkür ederim.

Bugüne kadar bana verdikleri emeklerden dolayı sevgili aileme ve iyi bir eğitimci olabilmem adına bana emek harcamış değerli hocalarıma şükranlarımı sunarım.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMLARI VE ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSİ PROGRAMININ İÇERİK BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Nurcan Deniz Kınacı
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2021

ÖZ

Sosyal bilgiler kavramı ilk çağlardan itibaren bütün toplumlarda kendine yer edinmiştir. İlk çağda filozoflar ile orta çağda İslam alimleri ve batı dünyasındaki ünlü düşünürlerle, yeni ve yakın çağlarda bilim adamlarıyla her çağda varlığını sürdürmüştür. Sosyal bilgiler kavramının sistematik bir şekilde ilk ortaya çıkışı Amerika'da olmuştur. Bu kavramın ortaya çıkmasındaki esas amaç göçler sonucunda ortaya çıkmış çok uluslu yapının ortak idealleri olan Amerikan toplumuna dönüştürülmesi fikridir. 1982 yılında toplanan ulusal eğitim konseyi Anglosakson temelli milli bir toplum düzeni oluşturmak amacıyla sosyal bilgiler dersi programı hazırlamışlardır. Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler dersi çeşitli isimler altında okutulmuştur. İlk kez 1968 yılında Köy Enstitüleri taslak programında sosyal bilgiler adı kullanılmıştır. Daha sonraki dönemlerde çeşitli isimlerle programlarda yer almış ve en son 1998 yılında sosyal bilgiler adıyla programa girmiştir. Sonrasında 2005 yılında programda köklü değişiklikler yapılmış ve programın hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. Devamında 2015 yılında taslak program ve 2018 yılında yeni sosyal bilgiler dersi ortaokul programı yayınlanmıştır. Sosyal bilgilerin bir ders olarak programa girmesi sonrasında alanda yeterliliklere sahip öğretmen ihtiyacı oraya çıkmıştır. 1991 yılında Millî Eğitim Bakanlığı ve Dünya Bankası arasında yapılan protokolün sonucu olarak 1997-1998 öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinde sosyal bilgiler branş öğretmeni yetiştirilmeye başlanmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yetiştirilmesinde kullanılmak amacıyla 1998, 2007 ve 2018 tarihlerinde 3 adet sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı yayınlanmıştır. Araştırmanın amacı yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ve ortaokul sosyal bilgiler dersi programının içerik bakımından karşılaştırılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan dersler eğitim bilimleri, genel kültür, alan eğitimi, diğer sosyal

disiplinler coğrafya disiplini ve tarih disiplini olmak üzere 6 ders grubuna ayrılmıştır. İlk önce öğretmen yetiştirme programları içerisindeki ders ve kredi sayıları tespit edilmiştir. Daha sonra ortaokul sosyal bilgiler ders programında yer alan üniteler içerisindeki kazanımlar ile diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları dersleri arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Son olarak 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında yer alan ders grupları ve 2018 yılında yayınlanan ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan ünitelerin arasındaki birbirlerini karşılama durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelemeler sonucunda diğer sosyal disiplinler ders grubu derslerinin ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanımlarla daha fazla ilişkili olmasına karşın bu ders grubuna ait derslerin kredi ve ders sayısı olarak 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında daha az yer aldığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda diğer sosyal disiplinler ders grubu ders sayısının arttırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler : Sosyal bilgiler eğitimi, öğretmen yetiştirme programı, ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı

Sayfa adedi : 98

Danışman : Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ

COMPARISON OF SOCIAL STUDIES TEACHER TRAINING PROGRAMS AND SECONDARY EDUCATION SOCIAL STUDIES PROGRAM IN TERMS OF CONTENT

(M.S. Thesis)

Nurcan Deniz Kınacı

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2021

ABSTRACT

The concept of social studies has taken its place in all societies since the early ages. It has continued its existence in every age with philosophers in the first age, Islamic scholars in the middle age, reputed thinkers in the western world, and scientists in the new and recent ages. The first systematic emergence of the concept of social studies was in America. The main purpose of the emergence of this concept is the idea of transforming the multinational structure that emerged as a result of immigration into the American society, which is their common ideal. The national education council convened in 1982 prepared a social studies course program in order to create an Anglo-Saxon-based national social order. In the history of Turkish education, the social studies course has been taught under various names. The name of social studies was used for the first time in the draft program of the Village Institutes in 1968. In the following periods, it included in programs with various names and lastly included the program in 1998 under the name of social studies. After that, radical changes were made in the understanding of the program in 2005. Afterwards, the draft program was published in 2015 and the new social studies course secondary school program was published in 2018. After the inclusion of social studies as a course in the program, the need for teachers with competencies in the field emerged. As a result of the protocol signed between the Turkish Ministry of National Education and the World Bank in 1991, social studies teacher education started in education faculties as of the 1997-1998 academic year. After this period, 3 social studies teacher training programs were published in 1998, 2007 and 2018. The aim of the research is to compare the published social studies teacher training programs and the secondary school social studies curriculum in terms of content. For this purpose, the courses in the social studies teacher training programs are divided into 6 course groups: educational sciences, general culture, field education, other social disciplines, geography discipline and history discipline. First, the number of courses and credits in teacher training programs were determined. Then, the relations between the achievements in the units in the secondary school social studies curriculum and the lessons of other social disciplines, geography discipline and history discipline course groups were determined.

Finally, it was tried to determine the equivalence of the course groups in the social studies teacher training program published in 2018 and the units in the secondary school social studies curriculum published in 2018. As a result of the examinations, it has been determined that although the other social disciplines course group courses are more related to the achievements in the secondary school social studies curriculum, the courses belonging to this course group are less included in the 2018 social studies teacher training program in terms of the number of credits and courses. As a result of the study, it is recommended to increase the number of courses in other social disciplines course group

Key Words : Comparison of Social Studies Teacher Training Programs and Secondary School Social Studies Curriculum in terms of Content
Page Number : 98
Supervisor : Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZ ..... **vii**

ABSTRACT ..... **ix**

İÇİNDEKİLER ..... **xi**

TABLOLAR LİSTESİ ..... **xiv**

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ ..... **xvii**

BÖLÜM I **1**

GİRİŞ **1**

1.1. Problem Durumu **1**

1.2. Araştırmanın Önemi **2**

1.3. Araştırmanın Amacı **4**

1.4. Sınırlılıklar ve Varsayımlar **4**

1.5. Tanımlar **5**

1.6. İlgili Araştırmalar **5**

BÖLÜM II **11**

KAVRAMSAL ÇERÇEVE **11**

2.1. Türk Tarihinde Eğitim Faaliyetleri **13**

2.1.1. İslamiyet Öncesi Dönem **13**

2.1.2. İslamiyet Sonrası Dönem **14**

2.1.3. Selçuklularda Eğitim **14**

2.1.4. Osmanlı Döneminde Eğitim 15

2.1.5. Kurtuluş Savaşı Dönemi Eğitim 16

2.1.6. Cumhuriyet Döneminde Eğitim 16

2.2. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi 18

2.3. Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları (1998, 2007, 2018) 20

2.3.1. 1998 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı 21

2.3.2. 2007 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı 22

2.3.3. 2018 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı 23

2.4. Sosyal Bilgiler Dersi Ortaokul 2005 ve 2018 Öğretim Programları 25

2.4.1. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Öğrenme Alanları 27

2.4.2. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler 28

2.4.3. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler 29

2.4.4. 2005 ve 2018 Yıllarında Düzenlenen Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Ölçme Değerlendirme Anlayışı 31

BÖLÜM III 32

YÖNTEM 32

3.1. Araştırmanın Modeli 32

3.2. Verilerin Kaynağı 33

3.3. Verilerin Toplanması 33

3.4. Verilerin Analizi 33

BÖLÜM IV 35

BULGULAR VE YORUMLAR 35

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 35

4.1.1. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılımları.....35

4.1.2. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılımları 39

4.1.3. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılımları.....42

4.1.4. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Derslerinin Dağılımları 45

4.1.5. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Coğrafya Disiplini Derslerinin Dağılımları 48

4.1.6. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Tarih Disiplini Derslerinin Dağılımları 49

4.1.7. 1998, 2007 ve 2018 Programlarının Benzerlik ve Farklılıkları.....52

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....54

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....60

BÖLÜM V 62

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 62

KAYNAKLAR..... 70

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. *Osmanlı Döneminde Açılan Öğretmen Yetiştirme Okulları* 16

Tablo 2. *Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan Günümüze Öğretmen Yetiştirilme Süreci* 17

Tablo 3. *2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Öğrenme Alanları* 28

Tablo 4. *2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler* 29

Tablo 5. *2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler* 30

Tablo 6. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 36

Tablo 7. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 37

Tablo 8. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 38

Tablo 9. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Seçmeli Eğitim Bilimleri Ders Grubu Dersleri* 39

Tablo 10. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 40

Tablo 11. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 40

Tablo 12. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılımı Tablosu* 41

Tablo 13. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Ortak Seçmeli Genel Kültür Ders Grubu Dersleri*.....42

Tablo 14. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 43

Tablo 15. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 43

Tablo 16. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 44

Tablo 17. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Seçmeli Dersleri* 45

Tablo 18. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 46

Tablo 19. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 47

Tablo 20. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 47

Tablo 21. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 48

Tablo 22. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 49

Tablo 23. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 49

Tablo 24. *1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 50

Tablo 25. *2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 50

Tablo 26. *2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu* 51

Tablo 27. *1998 yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında Yer Alan Yan Alan Türkçe Ders Grubuna Ait Derslerin Dağılım Tablosu* 52

Tablo 28. *1998, 2007 ve 2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarının Ders sayıları Tablosu* 53

Tablo 29. *1998, 2007 ve 2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarının Kredi Dağılımları Tablosu*.....54

Tablo 30. *2018 Yılı Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu*.....55

Tablo 31. *2018 Yılı Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu*.....56

Tablo 32. *2018 Yılı Ortaokul 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu*.....58

Tablo 33. *2018 Yılı Ortaokul 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu* 59

Tablo 34. *2018 Yılında Düzenlenen Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Programına Ait Derslerin Ders Gruplarına Göre Sayıları* 61

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumuna, amacına, önemine, sınırlılıklarına ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal bilgiler eğitimin ortaya çıkış temelini toplumsal yapının düzenlenmesi ve toplum içerisindeki farklı grupların bir arada ve ortak bir anlayış içerisinde ortak vatandaş kavramının toplum tarafından benimsenmesi oluşturmaktadır.

Ülkemizde sosyal bilgiler öğretmen eğitimi Yüksek Öğretim Kurumu'na bağlı üniversitelerin Eğitim Fakültelerinde gerçekleştirilirken sosyal bilgiler dersi Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okulların öğretim programlarında yer almaktadır. Bu durum karşımıza iki farklı anlayışa sahip iki kurum tarafından idare edilen bir eğitim sistemi çıkartmaktadır. Bugün ülkemizin eğitim sistemindeki yetersizlik toplumsal yapı ve PISA gibi uluslararası sınavlardaki sıralamalarımızla kendini belli etmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardaki sosyal bilgiler dersinin uygulayıcısı Eğitim Fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programıyla yetiştirilen öğretmenlerdir. Eğitimin niteliğini arttırmak için iki programın bir uyum içinde olması önemlidir. Bu nedenle iki programın da ortak ilke, değer ve amaçlar doğrultusunda hazırlanmış olması gerekmektedir. İki programın arasındaki uyumun arttırılması eğitimden istenilen verime ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı, öğretmen adaylarının mesleki hayatlarında ihtiyaç duyacakları yeterlilikleri kazanmalarını sağlamak amacıyla hazırlanmasından dolayı

önemli bir yere sahiptir. Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı ise nesillerin yetiştirilmesindeki görevi bakımından önem taşımaktadır. Her iki program da zaman içerisinde çeşitli değişiklilere uğramıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme ve sosyal bilgiler programları üzerine çok sayıda çalışma yapılmıştır (Akarsu, Yılmazer ve Geçit, 2020; Çoban & Akşit, 2018; Kalaycı & Baysal, 2019; Kaymakçı, 2012; Koçoğlu &Aydın, 2017; Oğuz Haçat & Demir, 2018; Öztürk & Kafadar, 2018; Sağdıç, 2018; Tokcan & Tangülü, 2019). Fakat bu çalışmalar genellikle önceki dönemlere ait programlarla yeni programların karşılaştırılması uygulanan programların eksikliklerinin belirlenmesi şeklinde olmuştur. Öğretmen yetiştirme programı ve sosyal bilgiler dersi öğretim programının karşılaştırılması şekillindeki kapsamları çalışmalar yetersiz düzeydedir.

Bu çalışmanın amacı sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programının ortaokul sosyal bilgiler ders programının gerekliliklerini ne derecede karşıladığının belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu soruya cevap aranacaktır: Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ile ortaokul sosyal bilgiler ve T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programları içerik bakımından birbirlerini karşılama durumları nelerdir?

Çalışmanın alt problemleri ise şu şekildedir:

1. Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan derslerin eğitim bilimleri, genel kültür, sosyal bilgiler alan eğitimi, diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grubu dersleri açısından dağılımı nedir?

2. Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının içeriği öğretmen yetiştirme programında yer alan hangi ders gruplarıyla ilişkilidir?

3. 2018 yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ile 2018 yılı Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının birbirini karşılama durumu nedir?

1.2. Araştırmanın Önemi

"Sosyal Bilgiler, bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından

hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir" (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005). ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'ne göre sosyal bilgiler; vatandaşlık yeterlilikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla bir araya getirilmesinden oluşan bir çalıma alanıdır (Kılıçoğlu, 2015, s. 4).

Sosyal bilgiler ilk olarak 19.ve 20. yüzyıllar arasında sanayinin gelişmesi ve köyde yaşayan halkın şehirlere yerleşmeye başlaması sonrasında bu halkların şehir yaşamına uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla Amerika'da ortaya çıkmış toplumsal problemlerin çözümüne yardımcı olmak ve etkin vatandaş yetiştirmek amacıyla ortaya çıkmış bir disiplindir (Öztürk, Keskin ve Otluoğlu, 2014, s. 8).

Türkiye'de sosyal bilgilerin gelişimi 1960'lı yıllarda batı eksenli politikalarla dile getirilmiş sonrasında 1962 yılındaki eğitim programı taslağında sosyal alanlar eğitimi kavramıyla yer almıştır (İnan, 2014, s. 11).

1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmaya başlanmıştır. Sekiz yıllık zorunlu eğitime geçişin ve sosyal bilgiler derslerinin 4. sınıftan itibaren 7. sınıfa kadar olmak üzere okutulması gibi değişikliklerin de meydana geldiği bu süreçte sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme sürecinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu aşamada eğitim fakültelerinde ilköğretim bölümü bünyesinde sosyal bilgiler öğretmenliği programları açılmış, bütün sosyal bilgiler öğretmenliği programlarında merkezî ve ortak müfredat kullanımı doğrultusunda hazırlanan, öğretmen adaylarının yan alan olarak Türkçe derslerini okumalarını da öngören 1998 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı geliştirilerek uygulamaya konulmuştur (Kaymakçı, 2012, s. 42).

Milli eğitimin güçlü olmasındaki en önemli faktör öğretmen yetiştirme konusundaki başarıdır. Bugün eğitim konusunda başarılı bir yol izleyen ülkelerin eğitim politikalarında öncelik öğretmen yetiştirme üzerindedir. Programlar kâğıt üzerinde ne kadar başarılı ve kusursuz olursa olsun programı okuyabilen, analiz edebilen, programın gerekliliklerini yerine getirebilen öğretmeneler yetiştirilemediği sürece programdan istenilen sonuçların alınabilmesi mümkün değildir. Hazırlanan programların ve izlenen politikaların uygulayıcısı olan öğretmenlerin eğitimi büyük önem arz etmektedir. Öğretmen eğitiminin milli eğitim politikalarıyla ve ilköğretim programlarıyla doğrudan ilişkili olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin Finlandiya eğitim sisteminde öğretmenlerin eğitimi konusunda alanda uzmanlık sahibi olamaya önem verilmektedir (Bakioğlu & Yıldız, 2016, s. 120). Singapur eğitim sisteminde ise öğretmenin programların ve politikaların uygulayıcı olduğu kabul edilmekte, eğitimi ve mesleğe dahil edilmesi konusunda ayrıntılı çalışmalar

yürütülmektedir (Ng, 2019, s. 211-212). Öğretmen eğitiminde uygulanan program ve politikalarla eşit bir tutum izlenmesi ve buna uygun olarak düzenlenmesi eğitimin niteliğini arttırmaktadır. Ülkemizde ise milli eğitimin başarısını arttırmak ve çağın gerekliliklerine uyum sağlamak amacıyla programlar hazırlanmış, düzenlemeler yapılmıştır. 1998 ve 2007 yıllarında yenilenen öğretmen yetiştirme programı son olarak 2018 yılında yenilenmiştir. Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının ise 2005 yılındaki değişikliğinden sonra son büyük değişikliği 2018 tarihinde yapılmıştır. Her iki programın da yakın tarihlerde değiştirilmiş olması içerik bakımından ne kadar uyuştukları sorusunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sorunu kapsamlı şekilde ele alan yeterli sayıda çalışma mevcut değildir. Bu sebeple ilgili çalışmanın araştırma konusunu oluşturan öğretmen adaylarının mesleğe hazırlanması konusunda öğretmen yetiştirme programının ne kadar yeterli olduğu sorusunun cevabını bulmak önem arz etmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Yüksek öğretim kurumlarında 1998 tarihinde açılan sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde uygulanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı, sosyal bilgiler ilköğretim programında yapılan 2005 tarihli temel değişikliklere karşın 2007 yılında değişikliğe uğramıştır. Çağın gerekliliklerini karşılamak amacıyla 2015 yılında ortaokul sosyal bilgiler taslak programı hazırlanmış ve 2018 yılında son halini almıştır. 2018 yılında Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yenilenen ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının ihtiyaçlarını karşılamak ve ders saati, kredi ve AKTS uyumsuzluklarının giderilmesi amacıyla değişiklikler yapılmıştır (Yüksek Öğretim Kurumu [YÖK], 2018, s. 12).

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının üniversite eğitimlerinin mesleki hayatlarındaki ihtiyaçlarını karşılamada ve mesleğe hazırlamadaki eksiklerin tespit edilmesidir.

1.4. Sınırlılıklar ve Varsayımlar

Bu çalışma, Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) bünyesinde öğretim hizmeti veren üniversitelerin 1998, 2007 ve 2018 yılı programı kapsamında Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programlarında bulunan zorunlu ve seçmeli dersler ile 2005 yılında temel düzenlemesi yapılan 2018 yılı ortaokul sosyal bilgiler ve T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim

programları ile sınırlıdır. Üniversiteler arasında farklılıklar göstermekte olan seçmeli dersler çalışmaya dahil edilmemiştir.

1.5. Tanımlar

Eğitim: "Bireyin davranışlarında kasıtlı olarak ve kendi yaşantıları yoluyla istendik davranış değişikliği meydana getirme sürecidir" (Ertürk'ten aktaran Özmen & Ekiz, 2013, s. 4).

Program geliştirme: "Sosyolojik, kültürel, teknolojik, ekonomik ve küresel gelişmelere göre bir programın hedef, içerik, eğitim durumu ve değerlendirme ögelerinin sistem yaklaşımı içinde daha yararlı, gerçekçi, etkili ve verimli hale getirilmesine yönelik araştırma-geliştirme" (Uşun, 2016, s. 4).

Eğitim programı: "Okullardaki eğitimin planlı, programlı olmasını sağlayan planlardır. Okul içinde ve dışında yapılabilecek tüm uygulamaları kapsamaktadır" (Şimşek, 2020, s. 12).

Öğretim programı: "Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm faaliyetleri kapsayan yaşantılar düzeneği" (Demirel, 2020, s. 6).

Ders programı: "Öğretim programlarının kapsamına giren 'bilgi kategorilerinin, disiplinlerin' ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçlarıyla ilgili özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini konularının alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını kapsayan ve eğitim-öğretim programlarında yer alan esasları öğrenci davranışına dönüştüren programlardır" (Bedir, 2020, s. 7).

Sosyal bilgiler: "Değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla sosyal ve beşerî bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri kaypaklaştırarak kullanan bir öğretim programıdır" (Öztürk & Deveci, 2016, s. 2).

1.6.İlgili Araştırmalar

Çalışmayla ilgili tezlere http://tez.yok.gov.tr genel ağ adresindeki YÖK Tez Veri Tabanından ulaşılmaya çalışılmış ancak amaçlanan çalışmayla doğrudan ilişkili bir teze ulaşılamamıştır. Yapılan uluslararası makale taraması sonucunda program incelemeye yönelik makale çalışmalarına ulaşılmıştır.

Hazırlanacak tez çalışması ile dolaylı ilgilisi olan araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

Yılman (1987), Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminin pedagojik temellerini incelediği çalışmasında ortaöğretim öğretmenlerinin bu basamağın gerekli kıldığı zorunlu bilgi beceri ve tavırlardan yoksun olarak yetiştirildiğini ve ortaöğretimin özelliklerini gerektiğince tanımadıklarını belirtmiştir. Öğretmen eğitimi programlarından sorumlu bunların hazırlanması, uygulanması ve denetlenmesi ile ilgili yasal bir organ ya da birim olmadığı için öğretmen eğitiminde koordinasyon sağlanamadığını belirtmiştir.

Seferoğlu (2004), öğretmenlik yeterlilikleri ve mesleki gelişimi üzerine yaptığı çalışmasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından saptanan ve öğretmenlerde bulunması beklenen özelliklerden yola çıkarak her öğretmende bu becerilerin eşit olmayacağını ve farklı alanlarda becerileri olan öğretmenlerin sahip oldukları bilgi ve becerileri paylaşmaları gerektiğini, nitelikli bir eğitim için öğretmenlerin sürekli desteklenmesi gerektiğini sürekli bir destek eğitim merkezi sağlanamadığı takdirde okul temelli programlar oluşturulup var olan kaynakların kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Mentiş Taş (2004), sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesine yönelik yapmış olduğu çalışmasında programın içeriğine yönelik sadece belirli konularda bilgi aktarmamanın bir amaç olmaması ve öğrencinin duygusal yönden gelişiminin de desteklenmesinin önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Atanur Baskan, Aydın ve Madden (2006), Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sistemini ABD, Almanya ve Japonya'nın öğretmen yetiştirme politikaları, öğrenci seçme ve yerleştirme süreci ve mesleğe atanma koşullarını karşılaştırdıkları çalışmalarında Türkiye'de uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme programlarındaki derslerin genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi kategorilerine göre yeniden düzenlenmesi, meslek bilgisi ve genel kültür dersleri lehine düzenlemeler yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kılıç (2007), çalışmasında amaç sınıf öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin öğrenilme düzeyleri arasındaki farkların belirlenmesidir. İlgili çalışmada dersler alan bilgisi ve formasyon dersleri olarak iki kategoride incelenmiştir. Çalışma sonucunda formasyon derslerinde alan bilgisi derslerine göre öğrenmenin daha iyi olduğu ortaya koyulmuştur. Yapılan t testinin sonuçları da bunu doğrulamaktadır. Araştırma sonucuna göre araştırmacı bu farkın ortaya çıkmasında en önemli etkenin derse rehberlik eden öğretmenin olduğunu ortaya koymaktadır.

Küçükahmet (2007), çalışmasında 2006-2007 yılında uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme programını değerlendirmektedir. İlgili çalışmada programın yetersizlikleri ve oluşturuluş aşamasında derslerin kategorilere ayrılmamış olmasının doğru bir yaklaşım olmadığını belirtmektedir.

Özel ve Başoğlu (2007), sosyal bilgiler öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya derslerine yönelik görüşlerini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında öğretmen adaylarının %34,6'sı öğretmenlerin %24,4'ü sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programındaki coğrafya disiplini ile ilgili derslerin yeterli olduğunu belirtmiştir ayrıca öğretmen adaylarının %75,7'si öğretmenlikleri sırasında coğrafyayı iyi öğreteceklerine inanırken öğretmenlerin %86,5'i coğrafyayı iyi öğrettiklerine inandıkları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Karacaoğlu (2008), öğretmenlerin yeterlilik algılarını belirlemeyi amaçladığı çalışmasında öğretmenlerin kendilerini en iyi algıladıkları alan bilgisi yeterliğinin alanındaki temel kavramları ve ilkeleri bilme olduğuna ve en düşük düzeyde algıladığı alan bilgisi yeterliğinin ise alanında yapılan bilimsel çalışmalara katılma olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Baki (2010), çalışmasında öğretmen eğitimi üzerine Türkiye'nin geçirdiği tarihsel süreci ortaya koymayı amaçlamıştır. Öğretmen eğitiminde yalnızca alan eğitiminin, teorilerin, tanımların ve hazır bilgilerin verilmesi yerine analitik düşünme, bilimin ve bilginin farkına varma ve çeşitli beceriler kazandırılmasının da gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Külekçi ve Bulut (2011), Türkiye ve ABD'deki öğretmen yetiştirme sistemlerini karşılaştırdığı çalışmalarında öğretmen yetiştirme sistemleri arasında birçok farklılık olduğu Türkiye'de öğretmen yetiştirme sisteminin birçok boyutta geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmış ve sınıf öğretmenliğine kabul edilecek adaylara öğretmenlik becerilerini ölçen sınavların yapılması, uygulama derslerinin sadece son yıllarda değil öğretmen adaylarının okul ortamlarını tanımlarına fırsat sağlamak amacıyla ilk yıllarda da verilmesi ve adayların nitelikli bir şekilde yetişilip yetiştirilmediğini anlamak için değerlendirme sistemlerine önem verilmesi gerektiğini belirtmişleridir. Değerlendirme sistemlerine örnek olarak ABD'de uygulanan portfolyo sistemini önermişlerdir.

Işık, Çiltaş ve Baş (2010), öğretmen yetiştirmede ve öğretmenlik mesleğindeki genel sorunların tespit edilmesini ve çözüm üretilmesini hedefledikleri çalışmalarında öğretmenlik uygularının arttırılması, öğretmen adaylarının lisans eğitiminde mezuniyet sonrasına yeterli olacak şekilde düzenlemeler yapılması ayrıca meslekteki öğretmenlerin çözüm önerilerinden

hareketle okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları derslerinin daha profesyonel bir şekilde düzenlenmesi gerektiği sonucuna ulaşmışlardır.

Yılmaz (2010), sosyal bilgiler eğitiminin sorunlarını ve çözüm önerilerini incelediği çalışmasında amaç sosyal bilgiler eğitimcilerinin alan eğitiminde gördükleri sorunları ve bunlara çözüm önerilerini bulmayı amaçlamıştır. Çalışmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenliği lisans öğrencilerinin sistematik ve düzenli çalışma alışkanlıklarının olmadığı, genellikle başkalarının notlarından yararlanarak ders geçmeye çalıştıkları ve kendilerini entelektüel, mesleki ve kültürel açılardan yetiştirme konusunda isteksiz oldukları sonucuna ulaşmıştır. Lisans öğrencilerinin analitik düşünme yeteneklerinin gelişmediği, farklı kültürlere olan ilgilerinin düşük olduğu ve öğrencilerin sosyal bilgiler ders içeriğinin kalabalık olması nedeniyle alanı tam olarak tanımlayamadıkları ve alanla ilgili kimlik karmaşası yaşadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çoban (2011), çalışmasında sınıf öğretmenliği lisans programını içerik olarak analiz edip programa ilişkin görüşleri değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda alan bilgisi derslerinin içerik olarak daha büyük ağırlığa sahip olduğu saptanmıştır. Formasyon dersleri, genel kültür dersleri ve seçmeli derslerin sınıf öğretmeni eğitimi açısından yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır. İlgili çalışmada, öğretmenlik formasyonu dersleri, genel kültür dersleri, alan bilgisi dersleri ve seçmeli derslerin programdaki ağırlıkları farklı bir yaklaşımla yeniden belirlenmesi önerilmektedir.

Çelikkaya (2011), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri ve bu beklentilerinin karşılanma düzeyini incelediği çalışmasında öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde sınıfta zamanı etkili ve doğru kullanma becerilerinin gelişmesi konusundaki beklentileri en yüksek düzeydeyken bu beklentinin bir alt düzeyde karşılandığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeninin öğretmenlik uygulaması dersinin sekizinci döneme koyulması ve KPSS sınavı öncesine denk gelmesi nedeniyle yeterince önem verilmemesinden kaynaklanabileceğini belirtmiştir.

Zayimoğlu Öztürk (2011), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler ders programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz yeterliliklerini ölçmeyi amaçladığı çalışmasında öğretmen adaylarının temel disiplinlere yönelik öz yeterlilikleri arasında anlamlı farklar olduğunu bulmuşlardır. Temel olduğu ve temel disiplinler açısından incelendiğinde ölçülen öz yeterlik alanlarından elde edilen puanlara ait en yüksek aritmetik ortalamanın tarih, en düşük aritmetik ortalamanın ise sosyoloji disiplininde olduğu

belirlenmiştir. Ayrıca en yüksek ortalamanın psikoloji ve en düşük ortalamanın siyaset bilimi disiplinlerine ait olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Alkan (2012), Avrupa Birliği ülkelerindeki öğretmen yetiştirme modelleri ve Türkiye Cumhuriyetindeki Öğretmen yetiştirme modellerinin karşılaştırmasıyla elde edilen veriler ve öğretim elamanlarının görülerinden hareketle Türkiye için yeni bir model önerisi belirlemeyi amaçladığı çalışmasında, eğitim fakültelerindeki eğitim derslerinin bölümlere göre farklılık göstermesi, her eğitim dersi için uygulama kısmı olması, öğretmen adaylarına her yıl düzenli staj imkanı sağlanması gerektiği, öğretmen adaylarının kişilik gelişimi için dersler olması gerektiği ve bunların yanında güzel konuşma ve yazma derslerinin de verilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Tonga (2012), çalışmasında 2005 yılından sonra uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme programının değerlendirmesini yapmaktadır. Çalışmasında doküman araştırması yöntemini kullanmaktadır. Araştırma sonuçlarında uygulama dersi saatlerinin yetersiz olduğu belirtilmektedir. Ayrıca alt disiplin olarak verilen derslerin yaralı olduğu fakat bunların sosyal bilgiler dersi içerisinde nasıl kullanılacağının değil yalnızca salt bilgi olarak öğretildiği konusuna değinilmiştir.

Akdemir (2013), Öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunlarını incelediği çalışmasında kısa vadeli beklentilerden uzak, özgür, bilimsel ve yenilikçi bir öğretmen yetiştirme anlayışının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Mesleki düzenlemelerin yapılmasını önermiştir. Öğretmen adaylarının seçiminde yetenek ve yeterliliklerini belirlemek amacıyla testler yapılması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmen yetiştirmede konusunda fen-edebiyat fakülteleriyle kapsamlı bir iş birliği yapılmasını önermiştir.

Mutluer (2013), İzmir Menemen ilçesindeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilköğretim sosyal bilgiler ders programlarında yer alan beceriler ile ilgili öğretmen görüşlerinin alınmasını amaçladığı çalışmasında çalışmaya katılan öğretmenlerin programda yer alan temel beceriler hakkında bilgisinin eksik olduğu ayrıca bu bilgilerin ders içerisinde nasıl öğretileceği konusunda da bilgi eksikliği olduğu ve beceri eğitimine yönelik problemler yaşadıklarını belirtmiştir.

Beldağ ve Yaylacı (2014), bu çalışmada amaç Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının okul ve eğitim sistemi hakkında görüşlerinin ortaya koyulmasıdır. Araştırma sonuçlarına göre

öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersinin mesleki hayata hazırlama konusunda olumlu etkileri olduğunu belirtmiştir.

Ünlü, Koçoğlu ve Ay (2015), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine göre sosyal bilgiler lisans programında yer alan uygulamaları derslerde yaşanan sorunların tespit edilmesini amaçladıkları çalışmalarında sosyal bilgiler lisans programının bilgi aktarıcı öğretmen yetiştirdiği fakat ilkokul programının yapılandırmacı eğitim anlayışıyla oluşturulduğu bu sebeple uygulama boyutunda ciddi sorunlar olduğunu ayrıca alan, genel kültür ve formasyon derslerinin uygulamaya dönük kredilerinin olması gerektiği ve uygulamalı derslere yönelik planların ilkokul programına yaklaştırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Güneş (2016), öğretmen yetiştirme yaklaşım ve modellerini incelediği çalışmasında nitelikli öğretmen yetiştirmek için yapılandırıcı yaklaşım ve beceri eğitimine ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğretmenler için gerekli becerilerin belirlenip lisans programlarının yeniden düzenlenmesi ve uygulanmasına yönelik çalışmalar yapılması ve öğrenen öğretmenler yetiştirilmesinin önemi belirtilmiştir ayrıca üniversite ve okul ders programları arasında ilişkinin iyi kurulamamış olmasından dolayı lisans programında öğretmene ve alan öğretimine doğrudan katkısı olmayan dersler bulunduğunu belirmiştir.

Sözcü, Oğuz ve Aydınözü (2016), sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularını öğretimine ilişkin öz yeterliliklerinin belirlenmesine yönelik yaptıkları çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmenlerinin kişisel öz yeterlilik boyutunda fark ortaya çıktığını ve bu farkın Coğrafya bölümü mezunu olanlar ve Tarih bölümü mezunu olanlar arasında kendini belirgin şekilde gösterdiğini belirtmişlerdir. Bu farklılığın en büyük nedeninin lisans eğitimi sırasında alınan coğrafya dersi kredilerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Coğrafya konularının öğretimi konusunda öz yeterlilik algılarının yükseltilmesi için lisans eğitimi sırasında coğrafya derslerinde yaparak yaşayarak öğrenme faaliyetlerini geliştirici uygulamalı derslere ağırlık verilmesini önermişlerdir.

Yaman (2019), Türkiye'de öğretmen eğitimi ile ilgili olarak öğretim üyeleri ile yaptığı görüşmeleri sonucunda Türkiye'de öğretmen eğitimi konusunda belirli bir felsefenin olmadığı ve buna bağlı olarak öğretim uygulamalarında bilginin öğretmenden öteye gidemediği sonucuna ulaşmıştır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

"Eğitim, belli amaçlara göre insanların davranışlarının planlı olarak değiştirilmesi ve geliştirilmesinin, yasa ve ilkelerini bulmaya ve bu amaçla teknikler geliştirmeye çalışan bilim dalıdır" (Odabaşı, 2014, s. 7). "Eğitim sözcüğü Divan- ü Lügat-it Türk'teki karşılığı olan igitmek, ikidmek, terbiye etmek, yetiştirmek (ikdilmek eğitilmek) sözcüğünden türemiştir" (Atalay'dan aktaran Güven, 2018, s. 2).

Eğitim kavramı insanlık tarihinin en başından itibaren uygarlık düzeyi fark etmeksizin her toplumda karşımıza çıkmaktadır. Eğitim kavramı günümüzdeki karşılığına gelmesi pek çok değişim ve gelişim sayesinde mümkün olmuştur. Eğitimdeki bahsi geçen bu gelişim ve değişimi her zaman devam etmektedir (Köçer & Koçoğlu, 2020, s. 3). Mısır uygarlığı hiyeroglif olarak adlandırılan yazı türünü geliştirip bunu devlet işlerinde kullanmışlardır bunun sonucunda devlet görevlilerinin okuma yazma bilmeleri bir zorunluluk haline gelmiştir (Tunç, 2020, s. 173). Eğitim kavramının sistemli bir şekilde ilk karşımıza çıkışını eski Mısır'ın seçkin (elitist) eğitim sistemine kadar dayandırmak mümkündür. Ayrıca Eski Mısır'dan başlayıp antik Yunan, Sparta, Orta çağda dünyaya yayılan dini eğitim, Hindistan'da Brahmanizm ve Budizm etkileriyle şekillenmiş eğitim ve Çin geleneğiyle şekillenmiş Kore ve Japonya'da etkili olarak kullanılan bürokrat yetiştirmeyi amaçlayan okulların eğitimlerinin kuralları belirlenmiş ve sistemli bir yapıları olduğu bilinmektedir (Ergün 2020, s. 1).

Şanal'a (2012) göre Avrupa'daki bugün bildiğimiz modern eğitimin temelleri eski Yunan ve Roma'ya dayanmaktadır. Eski Yunan ve Roma eğitiminde eğitimin amacının bireylerin jimnastik ve müzik aracılığıyla bedenen ve ruhen geliştirilmesi olduğu anlayışı hakimdir. Yine bu çalışmaya göre Helenizm döneminde çeşitli bilimlerin ve kültürel hayatın

gelişmesiyle okullarda verilen eğitimin önemi artmış ve entelektüel bir anlayış benimsenmiştir. Bu dönemde devlet eliyle ve vakıflar yoluyla çok sayıda okul kurulmuştur (s.228).

Antik Roma döneminde ise asillere yönelik gelişmiş ve sistemli bir eğitim bulunmaktaydı ve bu müzik ve beden eğitimi olarak şeklinde bedensel ve zihinsel gelişime ek olarak ruh ve ahlâk öğretisini de barındırmaktadır (Ergün, 2020, s. 175). Antik Roma'da kahramanlık, savaşçılık, ahlak, ruh güzelliği, şan ve şöhret gibi değerlerin kazandırılması alınan eğitim yalnızca asillere tanınan bir hak olarak görülmektedir (Şişman, 2007, s. 35).

Hristiyanlık ile birlikte antik Yunan ve Roma kültür ve eğitim anlayışı Hristiyanlık ilkelerine uygun olarak değişime uğramaya başlamıştır. Hristiyanlığın sınıf ayrımını reddetmesi ve tanrının önünde herkesin eşit olduğu anlayışı sonucu eğitimin amacı dindar insan yetiştirmek olarak belirlenmiş, Hristiyanlığın etkisi ile Manastır ve Şövalye okullarında kilisenin nüfuzu etkili olmuştur (Şanal, 2012, s. 246).

Modern eğitim 1500lü yıllarda önce Avrupa kıtasında ve Kuzey Amerika'da ortaya çıkarak ve buradan dünyaya yayılmış, bu dönemde ulus devletlerin kuruluşu ve sanayileşme faaliyetleri eğitimi etkilemiştir. Ayrıca bu dönemden itibaren kiliselerin yönetimindeki eğitim sistemi artık ulus devletlerin yönetimine geçmiştir (Ergün, 2020, s. 2). Orta çağda ise İslam medeniyeti ile etkileşimin başlaması sonucunda matematik, astronomi, coğrafya, tıp, tabii bilimler vb. alanlardaki gelişmelerin etkisi ile üniversiteler kurulmaya başlamış, üniversitelerin gelişmesi ile Manastır okulları gözden düşmeye başlamış haçlı savaşları ile birlikte şövalye okulları ön plana çıkmıştır. Kilisenin Manastır ve Şövalye okulları üzerindeki etkisi 15. yüzyıldan itibaren zayıflamaya başlamıştır (Şanal, 2012, s. 246-248).

Avrupa'da Rönesans ve Reform hareketleriyle birlikte bilimsel düşünme ve kilisenin dogmatik fikirlerine karşı çıkan ve yeni bir din kilise ilişkisini ortaya koyan Hristiyan tipi ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu Hristiyan tipinin ideali yeni bir kiliseye bağlı yeni bir eğitimdir ve bu eğitim seçkinlerin değil halkın eğitimi olarak esas alınmaktadır (Ünal, 2018, s. 41).

18. yüzyılda sanayi devrimiyle birlikte eğitimin toplumsal bir gereksinim haline gelmesiyle ilk olarak Avrupa'da toplumsal eğitim faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun en büyük nedeni sanayileşme ile birlikte farklı bölgelerden alınan göçler ile toplumda ortaya çıkan çok kültürlü yapının ortak kültür altında buluşturulması amacıdır (Tunç 2020, s. 178).

Eğitimin devlet görevi haline gelmesi ilk defa Fransız ihtilali ile ortaya çıkmıştır. İhtilalin temel düşünceleri hürriyet, eşitlik, kardeşlik gibi ilkelerin eğitim yoluyla insanlara kazandırılabileceğine inanılmış ve bu amaçla mecburi bir ilk öğretim zorunluluğu savunularak 1791 Fransız anayasasına devletin bir görevi olarak eklenmiştir. Devamında 28 Mart 1882 yılında çıkarılan bir kanunla Fransa'da mecburi ve laik bir öğretim gerçekleşmesi sağlanmış, diğer batı ülkelerinde ise eğitimin bir kamu hizmeti olarak görülmesi 19.yüzyılın sonları ile 20.yüzyılın başlarında gerçekleşmiştir (Şanal, 2012, s. 246-248).

2.1. Türk Tarihinde Eğitim Faaliyetleri

Türk eğitim tarihini İslamiyet öncesi, İslamiyet sonrası, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olarak farklı başlıklar altında Türk eğitim tarihini incelememiz mümkündür.

2.1.1. İslamiyet Öncesi Dönem

İslamiyet öncesi Türk eğitiminin yaşayış biçimlerine göre şekillendiği bilinmektedir. Eğitimde Türk töresinin etkili olduğu bilinmektedir. İslamiyet öncesi Türk eğitiminde örgün eğitim kurumlarının varlığı konusunda kesin bilgiler bulunmamaktadır. Bu dönemdeki edebi eserler daha çok ahlak ve terbiye anlayışının güçlendirilmesine yöneliktir. Önemli olan alp insan tipinin temel özelliklerinin kazanılmasıdır. Mesleki eğitime önem verildiği bilinmektedir (Akyüz, 2019, s. 5). İslamiyet öncesi dönemde eğitimin işleyişinde en önemli unsur töre kurallarıdır bununla birlikte manevi değerler de eğitimde önem verilmiştir (Doğan & Budak, 2019, s. 12).

İslamiyet öncesi Türk kültürlerinde "Şaman ya da kam; kâhin, saz şairi, yazı yazan kâtip ve öğretmen anlamlarına da gelmekteydi beden ve ruh doktorluğu dâhil çok çeşitli konularda halka önderlik yapmakta, onların sorunlarını çözmeye çalışmaktaydı. Bu durumda onları bir çeşit yaygın eğitimci olarak görebiliriz" (Kaşgarlı Mahmut'tan aktaran Ünalan & Öztürk 2008, s. 95).

Uygurlar matbaanın kullanımı ile birlikte yüksek bir medeniyet kurması sonucunda Türk ve dünya eğitimine önemli bir katkı sağlamıştır (Hali & Rencüzoğulları, 2017, s. 435).

2.1.2. İslamiyet Sonrası Dönem

İslamiyet öncesinde eğimin amacı olan alp insan tipi yetiştirme İslamiyet bütünleşip yerini gazi ve veli insan tipi yetiştirmeye bırakmıştır (Şanal & Alaca, 2020, s. 11). Türklerin İslamiyet'i kabulünden sonra Farabi, İbni Sina, Mevlâna gibi önemli bilimleri adamları yetiştirilmiş ve bu bilim adamları eğitimin amacını bireyi topluma yararlı hale getirmek, değerler eğitimi, kişiyi olgunlaştırmak gibi çeşitli amaçları olduğunu ileri sürmüşlerdir (Öztürk & Deveci, 2016, s. 13-16). Karahanlılar döneminde eğitimin sağlanmasında devlet adamlarının desteği etkili olmuştur (Meydan, 2016, s. 35). İslamiyet'in kabulünden sonra Karahanlılar döneminde hükümdarların bilime ve bilim insanlarına önem vermesi sonucunda Semerkant, Buhara, Taşkent, Kaşgar kentleri birer eğitim yuvası haline gelmiş ve buralarda Farabi, İbni Sina, Yusuf Has Hacip gibi ünlü alimler yetişmiştir (Şanal & Alaca, 2020, s. 12).

2.1.3. Selçuklularda Eğitim

Selçuklular döneminde dağınık bir şekilde yapılan eğitim ilk defa Sultan Alparslan zamanında bir programa bağlanıp devlet tarafından yönetilmiştir (Kafesoğlu, 2010, s. 372). Selçuklu eğitiminin temelini medreseler oluşturmaktadır. Selçuklu döneminde dini eğitim ve pozitif bilimlere önem verilmiş ve birçok bilim adamı ve değerleri kitapları barındıran medreseler kurulmuştur (Turan'dan aktaran Güven, 2018, s. 35). Selçuklu medreselerinin ilki Sultan Alparslan döneminde 1067 yılında Nizamülkmülk tarafından Bağdat'ta kurulan Nazmiye medresesidir. Bu medresede İslami ilimler ve Sünnilik yanında diğer mezhep ilimlerinin de alanında uzman müderrisler tarafından eğitimi verilmekteydi. En ünlü müderrisleri ise Gazali ve Cüveyni İslam alimleriydi (Turan'dan aktaran Demir, 2009, s. 118). Bursalan (1999), Gazali (1985) ve Sıbt İbnu (2011) çalışmalarına göre: Nizamiye medreselerinde eğitim veren müderrislerin seçiminde en önemli unsur seçilen kişilerin güvenilir ve alanında uzmanlaşmış ve kendini kanıtlamış kişiler olmasıdır bunun yanında bazı dönemlerde Nizmülmülk beğendiği ve güvendiği alimleri de medreseye müderris olarak atamıştır (aktaran Biçer, 2013, s. 269-270).

Selçuklular döneminde Nizamülmülk, Mevlâna Yunus Emre, Hacı Bektaş, Aşık Paşa gibi kanaat önderleri eğitimci yönleriyle ortaya çıkmışlardır (Meydan, 2016, s. 37).

Selçuklular döneminde Bağdat'taki Nizamiye medreselerinde okutulan dersler incelendiğinde sosyal bilgiler dersi içerisinde yer alan sosyal bilim disiplinlerinin programda

yer aldığı görülmektedir. Osmanlı döneminde dini temellere göre şekillenen eğitim sisteminde farklılıkların korunması esas alınmış ve her milletin kültür ve değerleri kendi eğitim sistemleriyle öğretilmesi sağlanmıştır (Öztürk & Deveci, 2016, s. 13).

2.1.4. Osmanlı Döneminde Eğitim

Osmanlı döneminde eğitim faaliyetleri Medreseler, Enderun Mektebi, Acemi oğlanlar Mektebi, Sübyan Mektebi, Azınlık Mektepleri ve Ahilik teşkilatları gibi çeşitli kurumlarda gerçekleştirilmiştir (Zencirci, 2020, s. 37).

"Fâtih ve Kânûni Sultan Süleyman'ın sistemleştirdiği medreseler için Hâriç ve Dâhil derslerini alan öğrenciler, Sahn-ı Semân ya da Süleymaniye medreselerinde öğrenim gördükten sonra, müderrislik yapabileceğine dair icâzet alırdı" (Baltacı'dan aktaran Yıldırım & Kılıç, 2018, s. 617).

1839 tarihli Tanzimat fermanı sonrasındaki dönemde eğitimin örgütsel yapısının düzenlenmesi konusunda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelerden bazıları şu şekildedir;

> 1839 Mekatib-i Rüşdiye Nezareti: Rüştiye Okulları Bakanlığı. Rüştiyelerdeki dağınıklığı merkezi bir yönetimle koordine edilmesi
>
> 1846 Meclis-i Maarif-i Umumiye: Eğitim Bakanlığının kurulmasının zeminini hazırlamıştır.
>
> 1857 Maarif-i Umumiye Nezareti: Genel Eğitim Bakanlığı Eğitimi Merkezi bir yapıya dönüştürmüştür.
>
> 1869 Maarif-i Umumiye Nizamname: eğitimin işleyişini düzenleyen ayrıntılı bir tüzük.
>
> 1870 Darülfünun kurulmuştur (Zencirci, 2020, s. 43).

Osmanlı döneminde 19. yüzyıl' da gerçekleşen eğitim reformuna kadar medreseler öğretmen ihtiyacını yükselme ve atama sistemiyle karşılamışlardır. Sıbyan mekteplerinin öğretmen ihtiyacı için ise Fatih Sultan Mehmet döneminde Eyüp ve Ayasofya medreselerine öğretim yöntemlerinin öğretildiği Usul-u Tedris dersi eklenmiştir (Ünal, 2018, s. 75). Öğretmenliğin meslekleşme sürecine büyük katkı ise II. Mahmut tarafından 1824 yılında öğretmenlerin devlet memur kabul edilmesi ile sağlanmıştır (Zencirci, 2020, s. 40).

Günümüzdeki öğretmen yetiştiren kurumlarının öncüsü 16 Mart 1848 yılında bir erkek öğretmen okulu olarak Ahmet Kemal Efendi öncülüğünde Fatih'te açılan Darülmuallimin'dir (Akyüz, 2006, s. 28). Osmanlı döneminde öğretim kademelerine göre öğretmen yetiştiren çeşitli okullar açılmıştır. Bu okullar Tablo 1'de verilmiştir (Akyüz'den aktaran Abazaoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016, s. 145).

Tablo 1
Osmanlı Döneminde Açılan Öğretmen Yetiştirme Okulları

Yıl	Açılan Okul
1848	Ortaöğretmen Okulu (Dârülmuallimin-i Rüşdi),
1868	Erkek İlköğretmen Okulu (Dârülmuallimin-i Sıbyan),
1870	Kız Öğretmen Okulu (Dârülmuallimat),
1891	Yüksek Öğretmen Okulu (Dârülmuallimin-i Âliye),
1913	Anan Öğretmen Okulu (Ana Muallim Mektebi)

Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. & Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 4*(6), 143-160. https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34311/379503 adresinden erişilmiştir.

II. Meşrutiyet döneminde programlara sosyal ve siyasi içerikli dersler girmiş, Balkan Savaşları ve sonuçları ile birlikte ortaya çıkan yeni bir nesil yetiştirme düşüncesi sonucunda her çocuk bir birey ve vatandaş olarak görülmeye başlanmıştır, bunun sonucunda 1913 tarihli Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-ı Muvakkatı'nda (İlköğretim Geçici Kanunu) Osmanlı Coğrafyası ve Osmanlı Tarihi vurgularıyla Tarih ve Coğrafya derslerine yer verilmiştir (Öztürk & Deveci, 2016, s. 14).

2.1.5. Kurtuluş Savaşı Dönemi Eğitim

Osmanlı döneminde ilköğretim II. Mahmut tarafından yayınlanan 1824 fermanı ile İstanbul'da 1824 yılında ise yurt genelinde sadece erkek çocukları için zorunlu hale gelmiştir, ilköğretim 1913 yılında çıkartılan bir yasa ile tüm imparatorlukta parasız ve zorunlu hale gelmiştir (Akyüz, 1999'dan aktaran Abazaoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016, s. 145).

Kurutuluş savaşı döneminde 15 Temmuz 1921 tarihinde Ankara'da Maarif Kongresi düzenlenmiş ve Atatürk cepheden gelerek bu kongrede konuşma yapmıştır (Bilgili, 2019, s. 27).

2.1.6. Cumhuriyet Döneminde Eğitim

Maarif Kongresinde temel ilkeleri belirlenen laik, çağdaş ve milli eğitimi oluşturma politikası cumhuriyet döneminde tavizsiz şekilde uygulanarak cumhuriyetin istediği vatandaş tipinin yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Şanal & Alaca, 2019, s. 215-216).

Cumhuriyet döneminin ilk eğitim felsefesinin amacı yeni kurulan Türk devletinde okuma yazma bilen kişi sayısını ve eğitimin niteliğini arttırmaktır, bu amaçlar doğrultusunda eğitimdeki çoklu yapıyı ortadan kaldırmak amacıyla 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid- i Tedrisat kanunu çıkartılmıştır (Yalçın, 2019, s. 63).

Eğitimin niteliğinin artması ve yeni okulların açılması sonucunda öğretmen ihtiyacı artmıştır. Bu artış sonucunda çeşitli yollarla öğretmen ihtiyacı karşılanmaya çalışılmıştır. Akyüz'e (2019) göre Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar öğretmen yetiştirme süreci Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2
Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan Günümüze Öğretmen Yetiştirilme Süreci

Düzey	Yıl	Durumu
İlkokul Öğretmeni Yetiştirilmesi	1923	1 Eylül tarihinde kız erkek muallim mektepleri il özel idarelerinden alınıp eğitim bakanlığına bağlanmıştır.
	1924-1925	Darülmuallimin adı Muallim Mektebine dönüştürülmüştür.1935'ten itibaren Öğretmen Okulu olarak anılmıştır.
	1932-1933	Öğretmen okulları 6 yıla çıkartılmıştır. İlk 3 yıl birinci devre sayılmış ve ortaokul müfredatı uygulanmış, son üç yıl ise mesleki devre sayılmıştır.
	1970-1971	Öğretim yılına kadar ilkokul öğretmenleri lise gibi 3 yıllık ilk öğretmen okullarında yetiştirilmiş bu yıldan itibaren öğretim süreleri 4 yıla çıkartılmıştır.
	1973	1739 sayılı Milli Eğitim Temel kanunun öğretmenliği bir ihtisas mesleği olarak tanımlaması üzerine bütün kademelerdeki öğretmenlerin yüksek öğretim görmeleri gerektiği savunulmuş ve 1. kademe okullara öğretmen yetiştiren kurumların süreleri uzatılarak 2 yıllık eğitim enstitüleri açılmıştır. Enstitüye çevrilemeyen okullar öğretmen liselerine dönüştürülmüştür.
	1981	Düzenleme ile sınıf öğretmeni yetiştiren okulların sayısı azaltılmış ve 1982'den itibaren bu okullar eğitim yüksekokullarına dönüştürülerek üniversitelere bağlanmıştır.
	1986	1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu gereğince Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi tarafından 2 yıllık eğitim ön lisans programı başlatılmıştır. Bu eğitim TV, radyo ve basılı ders malzemeleriyle yapılmıştır.
	1992	Eğitim yüksekokulları eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür.
Ortaokullara Öğretmen Yetiştirilmesi	1926	Maarif Teşkilatına Dair Kanun ile bir orta muallim mektebi açılması kararlaştırılmıştır
	1927	Maarif Teşkilatına Dair Kanun sonucunda Konya'da muallim mektebi açılmış ve yalnızca Türkçe öğretmeni yetiştiren bu okul 1927-1928 eğitim yılında Ankara'ya taşınmıştır
	1928	Muallim mektebinde bir ihzari (hazırlayıcı) sınıfı açılmıştır. Bu sınıf 4-5 yıllık ilk öğretmen okullarından gelen öğrencilerin lise bilgileri bu sınıfta tamamlandıktan sonra muallim mektebindeki derslere devam etmişlerdir.
	1926	22 Nisan tarihli bir kanunla il özel idare bütçelerinin %10'u ile 10 bölge merkezinde birer öğretmen okulu binası yapılmasına karar verilmiştir. İlk binanın Ankara'da yapılması uygun bulunmuş ve binanın projesi mimar Kemalettin Bey tarafından hazırlanmıştır.
	1929	Konya'dan Ankara'ya taşınan muallim mektebi ve Ankara'da bulunan Gazi Mustafa Kemal İlk Muallim Mektebi Ankara'da yaptırılan bu binaya taşınmıştır Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü olarak anılmaya başlanmıştır.
	1928-1930	Tarih-Coğrafya, Matematik, Fizik ve Tabii Bilimler bölümleri kurulmuştur.
	1932	-Erkek ilk öğretmen okulu kaldırılmıştır ve o yıl Gazi Orta Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü olarak anılmaya başlanmıştır. - öğretim yılı ihzari sınıfla birlikte 4 yıla çıkartılmıştır.

Düzey	Yıl	Durumu
	1934-1935	Öğretim yılında ilk öğretmen okullarının ilkokul+5 yıldan ortaokul+3 yıla çıkartılmasından dolayı ihzari sınıf kaldırılmıştır.
	1946	Eğitim enstitüleri açılmıştır.
	1946-1947	Öğretim yılında Türkçe, Tarih-Coğrafya, Matematik, Fizik ve Tabii Bilimler bölümleri Toplu Dersler bölümü altında bileştirilmiştir.
	1948-1949	Öğretim yılında Toplu Dersler bölümü Fen ve Edebiyat bölümleri olarak ikiye ayrılmıştır.
	1967-1968	Öğretim yılında tüm bölümlerin süresi 3 yıl olarak belirlenmiştir.
	1978-1979	Öğretim yılında öğretim süresi 4 yıla çıkartılmıştır ve adı Gazi yüksek öğretmen okulu olarak anılmıştır.
	1982	Gazi yüksek öğrenen okulu Üniversite kanunu ile kurulan Gazi üniversitesine adını vermiş ve Gazi eğitim fakültesinin temelini oluşturmuştur.
Liselere Öğretmen Yetiştirilmesi	1959	-Bu tarihe kadar liselere öğretmen yetiştiren İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nun (eski Darülmuallimin) yetersiz kalması nedeniyle Ankara'da yüksek öğretmen okulu açılmıştır. - Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır.
	1964	İzmir'de yüksek öğretmen okulu açılmıştır.
	1978	Yüksek öğretmen okulları kapatılmıştır. Bu olaydan sonra eğitim enstitüleri 4 yıla çıkartılıp sayıları 10'a indirilmiş ve Yüksek öğretmen okulu adını almışlardır.
	1982	Yüksek öğretmen okullarının bazları eğitim fakültelerine bazıları da eğitim yüksekokullarına dönüştürülüp yeni kurulan üniversitelere bağlanmıştır.
	1989-1990	Öğretim yılında eğitim yüksekokulları 4 yıla çıkartılmış ve eğitim fakülteleriyle eşit konuma getirilmiştir 1992 yılana kadar eğitim yüksekokulu olarak anılmaya devam etmişlerdir.
	1992	Eğitim yüksekokulları eğitim fakültesi haline getirilmiş ya da eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği bölümlerine bağlanmıştır.

Cumhuriyet döneminde öğretmen ihtiyacı şu alternatif yollarla da karşılanmaya çalışılmıştır: yedek subay öğretmenler, vekil öğretmenler, barış gönüllüleri, öğretmenlik formasyonu, mektupla öğretmen yetiştirme, hızlandırılmış programla öğretmen yetiştirme, askerliğini öğretmen olarak yapanlar, tüm fakülte ve yüksekokul mezunlarının öğretmen atanması, köy enstitüleri (Akyüz, 2019, s. 390-393).

2.2. Sosyal Bilgilerin Tarihsel Gelişimi

İnsanların toplu halde yaşamaya başladıkları dönemlerden itibaren sosyal bilimler insan hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Toplumların coğrafi keşifler ve sanayi devrimi ile büyük göç hareketleri yaşaması ve daha kalabalık topluluklar halinde yaşanmaya başlanması sonucu sosyal bilimlerin sistematik bir hal alması zorunlu hale gelmiştir.

Sosyal bilgiler bir eğitim programı olarak ilk defa Amerika bileşik devletlerindeki yoğun göç hareketlerinden sonra oluşan çok kültürlü yapının sanayi devrimi sonrası pek çok açıdan sorun çıkartması sonucunda Amerikan toplum liderleri tarafından yeni Amerikan toplumu yaratmak amacıyla araç olarak kullanılmıştır (Bilgili, 2019, s. 25). Günümüzde de sosyal

bilimler öğretim programlarında yer almakta ve gelecek nesillerin eğitiminde faydalanılan bir araç olma görevini sürdürmektedir. Amerikan Sosyal Bilimler Ulusal Konseyi (NCSS) sosyal bilgiler kavramını şu şekilde tanımlamıştır:

> Vatandaşlık yeterlikleri kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimlerin disiplinler arası bir yaklaşımla birleştirilmesinden oluşan bir çalışma alanıdır. Okul programı içinde Sosyal Bilgiler, antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, siyasal bilimler, psikoloji, din, sosyoloji ve sanat, edebiyat, matematik ve doğa bilimlerinden uygun ve ilgili içeriklerden süzülen sistematik ve eşgüdümlü bir çalışma alanı sağlar. Sosyal Bilgilerin temel amacı, birbirlerine bağımlı, global bir dünyada, kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmaktır (aktaran Doğanay, 2008, s. 79-80).

Sosyal bilgiler öğretiminin en önemli amaçlarından biri öğrenciye toplumsal kişilik kazandırmaktır. İyi bir yurttaş olmak kavramı toplumsal kişiliğin önemli bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. İyi bir yurttaş kavramı kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine ve çevresindeki olaylara karşı bilinçli olması şeklinde açıklanabilmektedir. "Sosyal bilgiler dersi, bireyin gerek kendisine gerekse ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı görev ve sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum yapılacağını öğretmektir" (Sözer, 1998, s. 18-19).

Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler eğitiminin kökenleri Türklerin tarih sahnesine çıktıkları zamana kadar dayandırılabilir. İslamiyet'in kabulüne kadar olan süreçte Türklerin bilgi ve birikimlerini gelenek ve görenekler yoluyla genç nesillere aktardığı görülmektedir. İslamiyet'in kabulünden sonra ise eğitim ve öğretim İslam dininin esasları ve Türk gelenek-göreneklerinin öğretilmesi şeklinde yeniden düzenlenmiştir. Bu durumun sosyal bilgiler açısından değerlendirildiğinde Türklerin eğitim ve öğretim anlayışında toplumsal yaşamın gereklilikleri olarak gelenek ve görenek öğretiminin esas alındığı görülmektedir (Akpınar & Kaymakçı, 2012, s. 606). Türk eğitim tarihi boyunca örgün ve yaygın eğitim etkinliklerinde sosyal bilgiler eğitimi kapsamındaki içeriğin öğrencilere ve insanlara kazandırılmaya çalışıldığı ve Farabi, İbni Sina, Mevlâna gibi düşünürlerin görünüşleri incelendiğinde ilkeler, değerler, insan ilişkileri, gelenekler ve görenekler gibi sosyal bilgiler eğitimi ile ilgili içeriklere dikkat çekilmektedir. Ayrıca Tanzimat öncesinde Hun, Göktürk ve Uygur devletlerinde eğitim insanlara yol gösterici ilkeler ve ahlaki ilkeler üzerine kurulduğu görülmektedir. Bu dönemde yazılan edebi eserlerde iyilik, cömertlik, bilgelik, cesaret gibi ahlaki değerler dikkat çekmektedir (Öztürk & Deveci, 2016, s. 13).

1926 yılından itibaren yeni devletin ideolojisini genç nesillere benimsetmek milli manevi ve ahlaki değerlerle donatılmış fikri vicdanı irfanı hür nesiller yetiştirmek gayesiyle bütün

programlarda tarih, coğrafya ve yurt bilgisi derslerine yer verilmiştir. 1926 programı zaman zaman yapılan değişiklerle 1962 yılına kadar gelmiştir. Yurt bilgisi dersi yurttaşlık bilgisine dönmüştür (Bilgili, 2019, s. 27).

Ülkemizde Sosyal Bilgiler 'in ders olarak programda yer almasına 1952 tarihli 5. Milli Eğitim Şurasında karar verilmiştir 1962 yılında sınırlı bir şekilde uygulamaya koyulan program taslağında Toplum ve Ülke incelemeleri adıyla eklenmiş fakat Sosyal bilgiler adıyla programa eklenmesi 1968 yılında yapılan değişiklik ile olmuştur. Bu programda sosyal bilgiler dersi 4. ve 5. Sınıflar için haftada 5'er saat olarak yer almaktadır (Öztürk & Deveci, 2016, s. 15).

"1968 yılında yapılan değişiklik ile de ilkokulun 4. ve 5. Sınıflarında tarih, coğrafya ve yurttaşlık bilgisi adı altında okutulan konular birbirleriyle yakın ilişkileri, ders konularının hayatla iç içe olması ve çocuğa uygunluğu bakımından birleştirilerek sosyal bilgiler adı altında bir bütün haline getirilmiştir" (Bilgili, 2019, s. 28).

1995 yılında sosyal bilgiler dersi yerine milli tarih, milli coğrafya ve vatandaşlık bilgisi dersleri programa eklenmiştir. 1997 yılında 8 yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim yasasının yürürlüğe girmesinden sonra milli tarih ve milli coğrafya dersleri yerine haftada 3 saat sosyal bilgiler dersi programa eklenmiştir. (Öztürk & Deveci, 2016, s. 13-16).

2005 yılında sosyal bilgiler programı değişikliğe uğramış ve uygulamaya koyulmuştur ardından 2015 yılında sosyal bilgiler programı taslak metni hazırlanıp sınırlı olarak uygulamaya koyulmuş ve 2018 yılında son halini alıp ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır (Bilgili, 2019, s. 29).

2.3. Ülkemizde Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları (1998, 2007, 2018)

Türkiye'de de uzun yıllardır sosyal bilgiler eğitimi gelecek nesillerin yetiştirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal bilgilerin ders olarak programlarda yer almasıyla bu dersin yeterliliklerini taşıyan öğretmen yetiştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bugün sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme görevini eğitim fakülteleri üstlenmektedir. Yüksek Öğretim Kurumu tarafından hazırlanan öğretmen yetiştirme programı doğrultusunda çeşitli üniversitelerde sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirilmektedir.

"Yükseköğretim Yürütme Kurulu'nun 04.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı kararı ile eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma süreci başlatılmış ve bu çerçevede 1998-1999 eğitim

öğretim yılından itibaren yeniden düzenlenen öğretmen yetiştirme programlan uygulamaya konulmuştur" (YÖK, 2007, s. 7).

Yüksek öğretim kurumu 4 Kasım 1997 tarihli bir karar ile eğitim fakültelerinde yeni bir yapılanmaya gitmiş ve ülke ihtiyaçları, insan gücü planlaması, nitelikli ve uygun sayıda öğretmen yetiştirme ve Milli Eğitim Bakanlığı ile ilişkilerin düzenlenmesi amacıyla öğretmen yetiştirme sisteminde köklü değişiklere duyulan ihtiyaç sonucu Dünya Bankası ve MEB arasında yapılan işbirliğinin bir uzantısı olarak 1991 yılında Eğitim fakülteleri de proje kapsamına alışmış YÖK ve Dünya Bankası proje çalışmaları 1997 yılında tamamlanmış ve 1998 yılında uygulamaya koyulmuştur (Kavcar, 2002, s. 5).

Sosyal bilgiler alan eğitimi programlarının açılmasından itibaren 3 adet sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı uygulanmıştır bu programların temel özellikleri ve yapılan değişiklikler şu şekildedir:

2.3.1. 1998 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı

1998 yılından itibaren açılan alan öğretmeni yetiştirme programlarına hazırlık için yapılan çalışmalar programın giriş kısmında şu şekilde belirtilmiştir:

> İlk olarak, 1994 yılı sonunda başlayan ve 1998 yılının sonunda bitirilmesi planlanan YÖK/Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesinin kaynakları ve proje çerçevesinde gerçekleştirilen çeşitli etkinlikler, yeni düzenleme ilkeleri ve amaçları doğrultusunda yönlendirilmiştir. Bu çerçevede, (a) çeşitli konu alanlarında program geliştirme çalışmaları yapılmış ve üretilen kaynak öğretim materyalleri Eğitim Fakültelerine ilgili derslerde kullanılmak üzere gönderilmiş; (b) Eğitim Fakülteleri öğretim elemanlarının yetirtmesine katkıda bulunmak amacıyla proje çerçevesinde çeşitli Eğitim Fakültelerinden öğretim elemanları yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası çalışmalar için yurt dışına gönderilmiş (bunların bir bölümü çalışmalarını tamamlayarak fakültelerine geri dönmüşler ve bir bölümü ise halen öğrenimlerine devam etmektedirler); (c) Eğitim Fakültelerine, genel kullanıma ve konu alanlarına ilişkin olmak üzere çeşitli araç-gereçler satın alınmış ve bu şekilde fakültelerimizin altyapısının güçlendirilmesine çalışılmış; (ç) Eğitim Fakülteleri ile okullar arasındaki işbirliğini ve koordinasyonu geliştirmek üzere bir "Eğitim Fakültesi-uygulama Okulu İşbirliği Programı" başlatılmış ve bu çerçevede Eğitim Fakülteleri ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullardan seçilen uygulama öğretmenleri ile seminer çalışmaları yapılmıştır (YÖK, 1998, s. 3).

1998 yılında yayınlanan programın başarılı olması için yapılan çalışmalar programın giriş kısmında şu şekilde özetlenmiştir:

> Öğretmen yetiştiren lisans ve lisansüstü programlarda yıllardan beri süregelen önemli sorunlar ve öğretmen yetiştirme konusundaki çağdaş gelişmeler ve yönelimlerin ortaya çıkardığı temel ihtiyaçlar, bu programların yeniden geliştirilmesinin gerekli olduğunu göstermektedir. Eğitim Fakültelerinde geçmişte uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının incelenmesi ve bu konuda yapılan çeşitli araştırma sonuçlarının analizi sonunda; (a) içerik, ders sayıları ve kredileri, okullarda uygulamalar gibi çeşitli yönlerden belirli bir standardın olmadığı, (b) programlarda yer alan derslerin içeriği ve ilgili okul düzeyindeki öğretim alanının içeriği arasında tutarsızlıkların olduğu, (c) dersler arasında aşamalı ve birbirini tamamlayıcı mantıksal bir ilişkisinin kurulamadığı, (ç) teorik derslere daha fazla ağırlık verildiği ve uygulamanın geniş

> ölçüde ihmal edildiği, (d) alan derslerinin öğretmen adaylarını ilgili konu alanının bir dalında uzmanlığa yönelttiği ve alanın öğretim yöntemlerine ilişkin derslerin yetersiz olduğu, (e) programlarda açılan derslerin öğretmen adaylarının ve ilgili okul düzeyinin ihtiyaçlarından çok öğretim elemanlarının yönelimleri ve tercihleri doğrultusunda şekillendiği ve bu nedenle ders sayıları ve zorunlu kredi yükünün çok arttığı, (t) öğretmenlik formasyonuna ilişkin derslerin eğitim bilimleri alanındaki bazı teorik derslerden oluşup öğrencileri öğretmenliğin gerektirdiği uygulamaya dönük bilgi, beceri ve bakış açılarını kazandırmaktan uzak olduğu, (g) programlardaki zorunlu ders yükünün gereğinden fazla olması nedeniyle öğrencilerin bireysel ilgilerini geliştirmelerine yönelik seçmeli derslere zaman ayrılamadığı, ve (ğ) programın bütünü ile okullarda yapılan uygulama arasında tutarsızlıklar olduğu görülmüştür. Tüm bu ve benzeri sorunlar nedeniyle geçmişte uygulanan programlardan mezun olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yeterli bir biçimde hazırlanamadıkları saptanmıştır. Yapılan çeşitli toplantı ve konferanslarda bu temel sorunlar ortaya konmuş ve öğretmen yetiştirme programlarının nitelikli öğretmen yetiştirme amacına yönelik olarak yeniden gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi gereği dile getirilmiştir (YÖK, 1998, s. 4).

1998 yılında yayınlanan programda öğretmenlik programlarındaki açığı karşılamak için yan alan uygulamasına başvurulmuş ve bu uygulama programın giriş kısmında şu şekilde açıklanmıştır:

> Yeni programların bir kısmında yan alan uygulamasına yer verilmiştir. Örneğin İlköğretim II. kademeye öğretmen yetiştirecek olan Türkçe Öğretmenliği için Sosyal Bilgiler, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği için Türkçe yan alan olarak belirlenmiştir. Yan alan uygulamasına göre, öğretmen adaylarının kendi ana branşları yanında ek bir branşta yetişmeleri öngörülmektedir. Bu şekilde ihtiyaç duyulduğunda bir öğretmen iki ayrı branş derslerini öğretebilecektir. Özellikle kırsal kesimdeki ilköğretim kurıımlarının II. kademesinde bu ihtiyaç Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açık olarak belirlenmiştir. Bu nedenle öğretmen açığının giderilmesinde önemli bir önlem olarak düşünülen yan alan uygulamasının başarılı olması eğitim sistemimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Programlarda yan alan için 6-8 ders ayrılmıştır ve bu dersler programlarda açık olarak belirtilmiştir. Bu derslerin verilmesinde ilgili anabilim dallarının ve bölümlerin iş birliği ve koordinasyonu gereklidir (YÖK, 1998, s. 8).

2.3.2. 2007 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı

2007 yılında yayınlanan öğretmen yetiştirme programlarında yapılan program değişikliğinin nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

> Geçen sekiz yıllık süre içinde üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütlerince düzenlenen sempozyum, panel, çalıştay, açıkoturum, konferans gibi akademik etkinliklerde, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlilikleri tartışılır olmuş ve programlarla ilgili sorunları çözümlemeye yönelik öneriler, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak ortaya konmuştur. Programların güncellenmesinin bir başka gerekçesi de 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, ilköğretim programlarında yapılan değişikliklerle ilgilidir… Yapılan açıklamaların ışığında; sekiz yılı aşkın süredir uygulanmakta olan öğretmen yetiştirme lisans programlarının aksayan yönlerini gidererek, geliştirmeye yönelik bir çalışmanın gerçekleştirilmesi Yükseköğretim Kurulu'nca uygun bulunmuş ve bu çerçevede, Yükseköğretim Kurumu, eğitim fakülteleri yönelici ve öğretim elemanlarıyla konuyu paylaşmış, programlan bütünüyle değiştirme yerine, programlarda gerekli güncellemeleri yapmak amacıyla çalışmalar başlatmıştır (YÖK, 2007, s. 7).

2007 yılında yayınlanan öğretmen yetiştirme programlarında yapılan başlıca yenilikler şu şekilde açıklanmaktadır:

Programlar genellikle, %50 bilgisi ve becerileri, %30 öğretmenlik meslek bilgisi ve becerileri, %20 genel kültür derslerini İçermektedir. Bu oranlar ve ders saatleri dallarına farklılık göstermekledir.

Yeni programlarda, ihtiyacın ortadan kalkması, yan alan uygulamasına son verilmiştir, Böylece yeni uygulama ile, öğretmen adayının kendi alanında daha derinlemesine eğitim görerek yetişmesi mümkün olabilecektir.

Öğretmen yetiştirme programlarında çakılı ders uygulaması esnetilerek; bir programdaki toplam kredinin yaklaşık %25'inc varan orunlarda, fakültelere dersleri belirleme yetkisi verilmiş ve seçmeli ders sayısı artırılmıştır. Bazı programlarda çekirdek derslerinin fazla olması nedeniyle, seçmeli ders sayısı daha az tutulmuştur.

Öğretmen adaylarına; okul deneyimi ve/veya öğretmenlik uygulaması sırasında, birleştirilmiş sınıflarda, köylerde ve YİBO'larda uygulama yapabilme fırsatı da verilmekledir.

Yeni Programların en önemli özelliklerinden biri de genel kültür derslerinin oranlarının arttırılmasıdır. Bu değişikliğin amacı, üniversite düzeyinde yetiştirilen öğretmen adayına aydın bir kişide bulunması gereken entelektüel donanımı kazandırmaktır. Belli düzeyde genel kültüre ve bilişim teknolojisine ilişkin bilgi ve becerilere sahip olan, bilimsel araştırma yapabilen ve yapılan araştırmalardan yararlanabilen, çok yönlü bir öğretmen adayı, çağdaş eğitimin gereklerini yerine getirmede daha başarılı olacaktır. Öğretmenin bu niteliği, yetiştirdiği öğrencilerin geleceğe hazırlanmasında olumlu yansımalar sağlayacaktır. Bu amaçla, genel kültür dersleri olarak, Bilim Tarihi, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Felsefeye Giriş, Etkili İletişim, Türk Eğitim Tarihi gibi dersler konulmuştur.

Programın esnek yapısı nedeniyle, fakülteler, farklı genel kültür dersleri de okutabilecekler ve bu dersleri zaman içinde değiştirilebileceklerdir.

Öğretmen yetiştirme programlarına, Topluma Hizmet Uygulamaları adlı yeni bir ders konulmuştur. Tüm programlar için zorunlu olan bir yarıyıllık bu derste, öğrenciler, toplumun güncel sorunlarını belirleme ve çözüm üretmeye yönelik projeler hazırlayacaklardır, Ayrıca, bu ders kapsamında; öğrencilerin, panel, konferans, kongre, sempozyum gibi bilimsel etkinliklere izleyici, konuşmacı ya da düzenleyici olarak katılması özendirilecektir. Öğrencinin bu çalışmalardaki başarısı, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi içinde değerlendirilecektir.

Yeni programın önemli bir özelliği de AB ülkelerinde öğretmen yetiştirmede kullanılan öğretmen eğitimi programlarının çeşitli boyutlarıyla büyük ölçüde örtüşmesidir.

Yenilenen programlar kendisine söyleneni yapan teknisyen öğretmen yerine problem çözen ve öğrenmeyi öğreten öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir (YÖK, 2007, s. 8-10).

2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında programın uygulanması ile ilgili esaslar şu şekilde belirtilmiştir:

Ders programlarının uygulanmasında, yeni ilköğretim programlarının yapılandırmacı felsefesinin bir gereği olarak önce deneyim ve yaşantılardan yola çıkılması daha sonra kavram ve tanımlara ulaşılması büyük önem taşımaktadır. Öte yandan ders konularının Millî Eğitim Bakanlığının ilgili kademe için hazırladığı ders programları ile ilişkilendirilmesi ve günlük yaşamdan örneklerle zenginleştirilmesi dikkate alınması gereken diğer bir husustur (YÖK, 2007, s. 10).

2.3.3. 2018 Yılında Yayınlanan Öğretmen Yetiştirme Programı

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında eğitim bilimleri dersleri için programda yapılan yenilikler şu şekilde özetlenmiştir:

Bilimsel Araştırma Yöntemleri (Eğitimde Araştırma Yöntemleri), Eğitim Bilimine Giriş (Eğitime Giriş), Ölçme ve Değerlendirme (Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme) derslerinin adında ve içeriklerinde güncellemeler yapılmıştır. Bu derslerin yeni adları, parantez içinde yer aldığı şekliyle oluşturulmuştur.

Öğretim İlke ve Yöntemleri, Sınıf Yönetimi, Eğitim Psikolojisi, Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi derslerinin adı aynen korunmuş, ancak içeriklerinde güncellemeler yapılmıştır.

Özel Eğitim ve Rehberlik dersleri, bütün öğretmen adaylarının uygulamada ihtiyaç duyacakları bilgi ve beceriler göz önüne alınarak Özel Eğitim ve Kaynaştırma ve Okullarda Rehberlik şeklinde yeni adlar altında içerikleri de zenginleştirilerek yer almıştır.

Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersi, kapsamından dolayı bölüm ve anabilim dalları arasında hep bir ihtilaf konusu olduğundan kaldırılarak bunun yerine içeriği güncellenerek programlarda "Öğretim Teknolojileri" adıyla bir ders yer almıştır.

Okul Deneyimi dersi, işlevsel ve etkili bir biçimde gerçekleştirilemediğinden kaldırılmış olup bu dersin içeriği birleştirilmek suretiyle Öğretmenlik Uygulaması dersi bütün programlarda Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II olmak üzere iki dönemde yer almıştır.

Programlarda pek yer almayan veya seçmeli ders olarak çok az bir programda yer alan Eğitim Sosyolojisi, Türk Eğitim Tarihi, Eğitim Felsefesi dersleri, bütün lisans programlarında ortak meslek dersleri olarak yer almıştır. Ayrıca bütün programlarda meslek ahlâkı ve etiğiyle ilgili olarak Eğitimde Ahlâk ve Etik dersine yer verilmiştir.

Materyal Geliştirmeyle ilgili konular ise ilgili alanın öğretimine yönelik dersler ve öğretmenlik uygulaması dersleri kapsamında yer almıştır (YÖK, 2018, s. 17).

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında genel kültür dersleri için programda yapılan yenilikler şu şekilde özetlenmiştir:

Yabancı Dil I ve Yabancı Dil II derslerinin içerikleri, gramer öğretimi ağırlıklı olmaktan çıkartılarak işlevsel dil becerileri kazandırma amacına dönük şekilde gündelik hayatla da ilişkilendirilerek güncellenmiştir.

Türkçe I: Yazılı Anlatım ve Türkçe II: Sözlü Anlatım derslerinin adları, yeni programlarda Türk Dili I ve Türk Dili II şeklinde yer almış olup Türk Dili II dersinin içeriği, yazılı ve sözlü anlatım; Türk Dili II dersinin içeriği ise akademik dilin kullanımı ve metin yazma şeklinde yeniden düzenlenmiştir.

Bilgisayar I ve Bilgisayar II dersleri programlardan kaldırılmış olup bu derslerin yerine, güncel teknolojilerini içine alan Bilişim Teknolojileri, eğitim ve öğretimle ilgili teknolojileri içeren Öğretim Teknolojileri dersleri eklenmiştir.

Topluma Hizmet Uygulamaları dersi, içeriği güncellenerek bütün programlarda ortak ders olarak yer almıştır (YÖK, 2018, s. 18).

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında alan eğitimi dersleri için programda yapılan yenilikler şu şekilde özetlenmiştir:

Özel Öğretim Yöntemleri I ve Özel Öğretim Yöntemleri II dersleri lisans programlarında kaldırılmıştır. Bunların yerine ilgili alanın öğretimine dönük dersler açılmıştır.

İlgili öğretmenlik alanıyla doğrudan ilgili olmayan bazı alan eğitimi dersleri programlardan kaldırılmıştır.

Mevcut programlarda sadece Özel Öğretim Yöntemleri II dersinin içine sıkıştırılan ilgili alanın öğretimi, öğrenme ve öğretim yaklaşımları, öğretim programları vb. konulara daha fazla ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda programlara dersin adının başına ilgili alanın adı getirilerek … Öğretim Programları ve … Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları adındaki dersler alan Eğitimi dersleri olarak eklenmiştir. Böylelikle mevcut programlarda ilgili alanın öğretimiyle doğrudan ilişkili üç kredilik bir ders var iken, güncellenen programlarda, alan öğretimiyle ilgili hem ders sayıları hem de kredileri dört katına çıkartıldığı gibi bu derslerin işlevselliği de artırılmıştır.

Birden fazla alt alandan oluşan programlarda Alan Eğitimi dersleri, MEB öğretim programının öğrenme alanları da dikkate alınarak yapılandırılmıştır.

Birbirleriyle yakından ilişkili programların derslerinde dünyadaki genel eğilimlere uyularak programlar arasında ders adları, terminoloji ve içerikleri yönünden bir standartlaşma sağlanmıştır.

> Öğretmenlerin sınıf içi değerlendirmelerinde standart sağlayarak gelecek yıllarda öğrenci değerlendirmelerin bir üst öğrenim kademesine geçişte sağlıklı bir şekilde kullanabilmek amacıyla bütün öğretmenlik programlarına uygulama örneklerine dayalı Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi seçmeli dersi eklenmiştir.
>
> Öğretmen adaylarının daha nitelikli ders kitabı seçme ve kullanabilmeleri için programlara dersin adının başına ilgili alanın adı getirilerek …Ders Kitabı İncelemesi dersi eklenmiştir (YÖK,2018, s. 19).

Ayrıca 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında meslek bilgisi, genel kültür ve seçmeli dersler için yapılan bazı düzenlemeler şu şekilde açıklanmıştır:

> Programlarda yer alan Meslek Bilgisi derslerinin (Eğitime Giriş, Öğretmenlik Uygulaması I ve Öğretmenlik Uygulaması II dersleri hariç) lisans programları yönünden dönemleri farklılaştırılmıştır. Böylelikle lisans programları arasında eşdeğer olan Meslek Bilgisi (MB) derslerinin her dönem açılması sağlanarak alttan veya üstten ders almak isteyen öğrencilere kolaylık sağlanmıştır. Ayrıca öğretim elemanlarının ders yüklerinin belirli dönemlerde yoğunlaşması da engellenmeye çalışılmıştır.
>
> Programlardaki Meslek Bilgisi, Genel Kültür ve Alan Eğitimi seçmeli derslerinin sayısı, adları ve içeriklerindeki dağınıklıklar giderilmiş olup lisans programlarının III. Döneminden itibaren her döneme seçmeli dersler eklenmiştir. Ayrıca bütün programlar için ortak Meslek Bilgisi ve Genel Kültür seçmeli ders havuzları oluşturulmuştur.
>
> Programların Uygulama Esasları kısmında da belirtildiği üzere seçmeli derslerin zorunlu-seçmeli ders kategorisi olarak nitelendirilen bir kategoriye dönüşmeleri engellenmiştir (YÖK, 2018, s. 20).

2.4. Sosyal Bilgiler Dersi Ortaokul 2005 ve 2018 Öğretim Programları

İnsanların toplu halde yaşamaya başladıkları dönemlerden itibaren sosyal bilimler hayatın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Toplumların kalabalıklaşması ile birlikte sosyal bilimlerde sistematikleşme zorunlu hale gelmiştir. Sistematik bir hale gelen sosyal bilimler zamanla gelecek nesillerin eğitilmesinde kullanılmıştır. Sosyal bilimler halen yeni nesillerin eğitiminde önemli bir araç olmak vasfını devam ettirmektedir. Türkiye'de de uzun yıllardır okullarda verilen sosyal bilgiler eğitimi yeni nesillerin yetiştirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır.

2005 yılı sosyal bilgiler dersi öğretim programının hazırlanmasında yapılandırmacı yaklaşım esas alınmıştır. "Yapılandırmacı yaklaşımın en önemli özelliği öğreneni merkeze alan yaklaşım olmasıdır. Bu yaklaşıma göre birey, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden değil yeni bilgileri önceki bilgi, beceri ve yaşantılarından yararlanılarak bilgi yorumlayabilen, problemlere çözüm yolu geliştirebilen ve bilgiyi kendi zihninde yapılandırabilendir" (Güven'den aktaran Bilgili, 2019, s. 34).

2005 yılı sosyal bilgiler dersi öğretim programının getirdiği yeni anlayış programın temel yaklaşımı başlığı altında şu şekilde özetlenmiştir:

1.Her öğrencinin birey olarak kendini özgü olduğunu kabul eder.
2.Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3.Bilgi, kavram, değer ve becerilerinin gelişmesini sağlayarak öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4.Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5.Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6.Milli kimliği merkeze alarak evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7.Öğrencilerin kendi örf ve adetleri çerçevesinde ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8.Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9.Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10.Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11.Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12.Periyodik olarak öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olana sağlar (MEB, 2005).

2005 sosyal bilgiler programı genel olarak amaç, kapsam, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme değerlendirme üzere dört temel öge üzerine inşa edilmiştir. 2005 tarihinde yayınlanan ilköğretim sosyal bilgiler ders programının genel amaçları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 2. Maddesi ve Türk Milli Eğitiminin Temel ilkelerine bağlı olarak şöyle açıklanmaktadır;

Öğrencilerin;
1. Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varır.
2.Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak, vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
3.Atatürk İlke ve İnkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; lâik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
4.Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilir.
5.Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak, millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul eder.
6.Yaşadığı çevrenin ve dünyanın coğrafî özelliklerini tanıyarak, insanlar ile doğal çevre arasındaki etkileşimi açıklar.
7.Bilgiyi uygun ve çeşitli biçimlerde (harita, grafik, tablo, küre, diyagram, zaman şeridi vb.) kullanır, düzenler ve geliştirir.
8.Ekonominin temel kavramlarını anlayarak, kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde ulusal ekonominin yerini kavrar.
9.Meslekleri tanır, çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli olduğuna inanır.
10.Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar.
11.Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanır.
12.Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlâkı gözetir.
13.Birey, toplum ve devlet arasındaki ilişkileri açıklarken, sosyal bilimlerin temel kavramlarından yararlanır.
14.Katılımın önemine inanır, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için kendine özgü görüşler ileri sürer.

15.İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, lâiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçleri ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
16.Farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder.
17.İnsanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir (MEB, 2005).

2018 tarihinde yayınlanan ortaokul sosyal bilgiler ders programının genel amaçları 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda ifade edilen Türk Millî Eğitimi'nin Genel Amaçları ve Temel İlkelerine uygun olarak şöyle açıklanmaktadır:

Öğrencilerin;
1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesneler, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
16. Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır (MEB, 2018).

2.4.1. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Öğrenme Alanları

"Öğrenme alanı, birbiri ile ilişkili bilgi, beceri ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden disiplinler arası bir yapıdır" (MEB, 2005). Toplumun gelecekteki

bireyleri olan çocukları toplumun değerlerine uygun olarak yetiştirebilmesi amacıyla ilgili öğrenme alanları toplum kültürünü ve toplumsal değerleri içerecek şekilde sınıflandırılarak öğretim programında yer almaktadır.

2005 ve 2018 yıllarında düzenlenen ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan öğrenme alanları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3
2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Öğrenme Alanları

2005 Yılı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	2018 Yılı Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
Birey ve Toplum	Birey ve Toplum
Kültür ve Miras	Kültür ve Miras
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	İnsanlar, Yerler ve Çevreler
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Bilim, Teknoloji ve Toplum
Zaman, Süreklilik ve Değişim	Üretim, Dağıtım ve Tüketim
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Etkin Vatandaşlık
Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler	Küresel Bağlantılar
Güç, Yönetim ve Toplum	
Küresel Bağlantılar	

2.4.2. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler

Sosyal bilgiler programlarının temel unsurlarından biri değerlerdir. Değerleri şu şekilde tanımlayabiliriz; "Değerler, bir toplum, bir inanç bir ideoloji içinde veya insanlar arasında kabul edilmiş, benimsenmiş ve yaşatılmakta olan toplumsal, insani, ideolojik veya ilahi kaynaklı her türlü duyuş, düşünüş, davranış, kural ya da kıymet olarak tanımlanmaktadır" (Çelikkaya'dan aktaran Ay, 2015, s. 234).

2005 ve 2018 yıllarında yayınlanan ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında yer alan değerler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4
2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Değerler

2005 Yılı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	2018 Yılı Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
Aile birliğine önem verme,	Adalet,
Adil olma,	Aile birliğine önem verme,
Bağımsızlık,	Bağımsızlık,
Barış,	Barış,
Özgürlük,	Bilimsellik,
Bilimsellik,	Çalışkanlık,
Çalışkanlık,	Dayanışma,
Dayanışma,	Duyarlılık,
Duyarlılık,	Dürüstlük,
Dürüstlük,	Estetik,
Estetik,	Eşitlik
Hoşgörü,	Özgürlük,
Misafirperverlik,	Saygı,
Sağlıklı olmaya önem verme,	Sevgi,
Saygı,	Sorumluluk,
Sevgi,	Tasarruf,
Sorumluluk,	Vatanseverlik,
Temizlik,	Yardımseverlik
Vatanseverlik,	
Yardımseverlik	

2.4.3. 2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler

Sosyal bilgiler programlarının temel unsurlarından biri becerilerdir. Becerileri "herhangi bir şeyi veya verilmiş olan bir görevi en iyi şekilde yerine getirebilmek için deneyim ve çalışma aracılığıyla elde edilen bir kapasitedir" şeklinde tanımlamak mümkündür (Smith'den aktaran Kaya, 2015, s. 264).

2005 ve 2018 yıllarında yayınlanan ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında beceriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
2005 ve 2018 Yıllarında Yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler

2005 Yılı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı	2018 Yılı Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı
Eleştirel Düşünme Becerisi,	Araştırma,
Yaratıcı Düşünme Becerisi,	Çevre okuryazarlığı,
İletişim Becerisi,	Değişim ve sürekliliği algılama,
Araştırma Becerisi,	Dijital okuryazarlık,
Problem Çözme Becerisi,	Eleştirel düşünme,
Karar Verme Becerisi,	Empati,
Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi,	Finansal okuryazarlık,
Girişimcilik Becerisi,	Girişimcilik,
Türkçeyi doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi,	Gözlem,
Gözlem Becerisi,	Harita okuryazarlığı,
Mekânı Algılama Becerisi,	Hukuk okuryazarlığı,
Zaman ve Kronolojiyi Algılama Becerisi,	İletişim,
Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi,	İş birliği,
Sosyal Katılım Becerisi,	Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme,
Empati Becerisi,	Kanıt kullanma,
	Karar verme,
	Konum analizi,
	Medya okuryazarlığı,
	Mekânı algılama,
	Öz denetim,
	Politik okuryazarlık,
	Problem çözme,
	Sosyal katılım,
	Tablo -grafik ve diyagram çizme ve yorumlama,
	Türkçeyi doğru-güzel ve etkili kullanma,
	Yenilikçi düşünme,
	Zaman ve kronolojiyi algılama

2.4.4. 2005 ve 2018 Yıllarında Düzenlenen Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Yer Alan Ölçme Değerlendirme Anlayışı

2005 yılında yayınlanan programda programın ölçme değerlendirme anlayışı şu şekilde belirtilmiştir:

1.Öğrencilerin neyi bildiğini ne anladığını ve ne yapabildiğini keşfetmeye yardımcı olur.
2.Öğrencilerin gelişim düzeylerini gösterir.
3.Gelecekteki öğrenme sürecini planlamaya yardımcı olur.
4.Belli bir dönemde öğrencilerin ulaşması beklenen standartları değerlendirme imkânı verir.
5.Öğrencilerin nasıl daha iyi öğrenebileceği ve daha iyi yapabileceğini betimlemeye yardım eder.
6.Değerlendirme sonuçlarının paylaşılması öğretmene, öğrencinin kendisine ve velilere öğrencinin öğrenme süreci hakkında bilgi sağlar.
7.Öğretmenlerin ve ilgili kişilerin programın uygulama, izleme ve geliştirme süreciyle ilgili kararlar almasına yardımcı olur.
8.Öğretim programlarında kullanılan yöntemler ve yaklaşımların yeterliliğini ölçerken öğretmene yardımcı olur.
9.Öğrencilerin anlamakta güçlük çektiği alanları, zayıf yönlerini ve bilgi boşluklarını tespit etmede önemli bir rol oynar.
10.Öğretmenin, öğrencilerin öğrenmesini geliştirecek yaklaşımlar ve öğrenme-öğretme süreçlerini tasarlamasına yardım eder (MEB, 2005)

2018 yılında yayınlanan programda programın ölçme değerlendirme anlayışı şu şekilde özetlenmiştir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, kazanım ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılabilecek ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulayıcılara kesin sınırlar çizmez, sadece yol gösterir. Ancak tercih edilen ölçme ve değerlendirme araç ve yönteminde, gereken teknik ve akademik standartlara uyulmalıdır.
3. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır ve eğitim süreci boyunca yapılır. Ölçme sonuçları tek başına değil izlenen süreçlerle birlikte bütünlük içinde ele alınır.
4. Bireysel farklılıklar gerçeğinden dolayı bütün öğrencileri kapsayan, bütün öğrenciler için genel geçer, tek tip bir ölçme ve değerlendirme yönteminden söz etmek uygun değildir. Öğrencinin akademik gelişimi tek bir yöntemle veya teknikle ölçülüp değerlendirilmez.
5. Eğitim sadece 'bilme (düşünce)' için değil, 'hissetme (duygu)' ve 'yapma (eylem)' için de verilir; dolayısıyla sadece bilişsel ölçümler yeterli kabul edilemez.
6. Çok odaklı ölçme değerlendirme esastır. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları öğretmen ve öğrencilerin aktif katılımıyla gerçekleştirilir.
7. Bireylerin ölçme ve değerlendirmeye konu olan ilgi, tutum, değer ve başarı gibi özellikleri zamanla değişebilir. Bu sebeple söz konusu özellikleri tek bir zamanda ölçmek yerine süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmak esastır (MEB, 2018, s. 6).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarından hareketle sosyal bilgiler öğretmen adaylarına verilen eğitimin onların meslek yeterliliklerine olan etkisi ele alınmıştır. Bu çalışmada eğitimle ilgili var olan bir durum çeşitli özellikleri ile ortaya konulmak istenmiştir.

Araştırmanın modeli genel araştırma yöntemlerinden tarama modelidir. "Tarama araştırmalarının amacı genellikle araştırma konusu ile ilgili var olan durumun fotoğrafını çekerek bir betimleme yapmaktır" (Büyüköztürk vd. 2020, s. 184).

Araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi hem basılı hem de elektronik (bilgisayar tabanlı ve internetten iletilen) materyalleri incelemek veya değerlendirmek için sistematik bir prosedürdür (Bowen, 2009). Doküman incelemesinde yararlanılan dokümanları kişisel dokümanlar ve kişisel olmayan dokümanlar şeklinde kategorilendirmek mümkündür. Kişisel dokümanlar öğrenci defterleri ve bir çalışma esnasında katılımcılardan elde edilen dokümanları kapsarken; kişisel olmayan dokümanlar kurumsal belgeler, yıllıklar, tutanaklar ve hukuki metinler gibi dokümanları kapsar (Sözer & Aydın, 2020, s. 260). Doküman incelemesi "araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi sorgulanması ve analizi alarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir" (Karataş, 2015; Özkan, 2019, s. 5).

3.2. Verilerin Kaynağı

Araştırmanın örneklemini 1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları ve 2018 yılında yayınlanan 5., 6. ve 7. sınıf Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programları oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programının karşılaştırması amacıyla verilerin toplanmasında amaçsal örneklem seçimi yapılmıştır. "Araştırmacı çalıştığı konuya ilişkin veri toplarken oluşturacağı örneklem hakkında kendi bilgilerini kullanarak bir nevi tahminde bulunarak kimlerden bilgi alabileceğine karar vermesidir. Araştırmacının bu kararına göre örneklem oluşturması amaçsal örneklem olarak adlandırılır" (Korkmaz, 2020, s. 157). "Amaçsal örneklendirme belli ölçütleri karşılayan ya da belirli özelliklere sahip bir veya daha fazla özel durumda çalışılmak istendiğinde tercih edilir" (Büyüköztürk vd. 2020, s. 92).

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi nitel araştırma tekniklerine uygun olarak yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde araştırmacı; verileri düzenler, tasnif eder, sentezler, örüntüler çıkarır, kavramlara ulaşır ve ulaştığı bu kavramları raporlaştırır (Gürbüz & Şahin, 2018, s. 433).

Bu çalışmanın verilerinin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. "Betimsel analiz yaklaşımına göre elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır" (Yıldırım & Şimşek, 2018, s. 239). Betimsel analizde veriler ayrıntıya inmeden basit bir şekilde yorumlanır (Batdı, 2021, s. 221).

Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programları çalışmanın bağlamı olan öğretmen adaylarının mesleki ihtiyaçları doğrultusunda incelenmiş; sosyal bilgiler öğretmen adaylarından beklenen yeterliklerin tespiti için ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarındaki içeriklere, sosyal bilgiler öğretmen adaylarına verilen formasyon eğitiminin tespiti için de sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarının içeriğine bakılmıştır. Programların incelenmesi sonucunda

öğretmen adaylarına sunulan kazanımların öğretmen adaylarından mesleki hayatlarında beklenen ihtiyaçları karşılayıp karşılamadığı karşılaştırmalı analiz yapılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Alt problemlere göre verilerin analiz yöntemleri şu şekildedir:

1. alt problem için: Öğretmen yetiştirme programında yer alan dersler eğitim bilimleri, genel kültür, sosyal bilgiler alan eğitimi, diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları dersleri olarak gruplandırılmıştır. Gruplandırma yapılırken dersin ilişkili olduğu gruplar ders içeriklerine göre belirlenmeye çalışılmıştır. Gruplandırma sonrasında her yıla ait ders grupları tablolara ayrılmış kredi ve ders sayıları belirlenmiştir. Son olarak 1998,2007 ve 2018 programlarında yer alan ders gruplarına ait kredi ve ders sayısı tablolarına yer verilmiştir.

2. alt problem için: 2018 yılı ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi ve ortaokul 8.sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programlarında yer alan üniteler içerisindeki kazanımların diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders gruplarındaki derslerle ilişkileri tespit edilmeye çalışılmıştır. İlişkilendirme esnasında eğitim bilimleri, genel kültür ve sosyal bilgiler alan eğitimi ders grupları öğretmenlik meslek bilgisi derslerini içermelerinden dolayı ilişkilendirmeye dahil edilmemiştir.

3.alt problem için: 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında yer alan ders gruplarında yer alan ders sayıları ve 2018 yılında yayınlanan ortaokul sosyal bilgiler dersi 5.,6. Ve 7. sınıf öğretim programı ve T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programlarında yer alan diğer diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders gruplarıyla ilişkili ünite sayıları karşılaştırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın amacı dahilinde belirtilen problemlere cevap bulabilmek amacıyla çalışma kapsamınca ele alınan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları ve ortaokul sosyal bilgiler öğretim yetiştirme programlarına ilişkin verilere yer verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın birinci alt problemi olan "Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan derslerin eğitim bilimleri, genel kültür, sosyal bilgiler alan eğitimi, diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grubu dersleri açısından dağılımı nedir?" sorusunu cevaplandırmak amacıyla ilgili sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan dersler incelenmiştir. İlgili öğretmen yetiştirme programlarında yer alan dersler ders gruplarına göre sınıflandırılarak ele alınmış böylece farklı tarihlerde düzenlenen sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programları arasında daha sağlıklı bir karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır.

4.1.1. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanmış olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan eğitim bilimleri ders grubu derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında yer alan eğitim bilimleri ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3	1	1
Okul Deneyimi I	1	4	3	2	1
Gelişim ve Öğrenme	3	0	3	3	2
Öğretimde Planlama ve Değ.	3	2	4	4	2
Öğretim Tek. ve Materyal Geliştirme	2	2	3	5	3
Sınıf Yönetimi	2	2	3	6	3
Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	6	3
Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	7	4
Okul Deneyimi II	1	4	3	7	4
Rehberlik	3	0	3	8	4
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	8	4

Eğitim bilimleri ders grubuna ait olan bu dersler toplamda 36 kredilik 11 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin eğitim sürecine dağılımında homojenlik dikkat çekmektedir. Okul deneyimi I dersinin birinci sınıf ikinci dönemde karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisindeki dağılımı göz önüne alındığında derslerin 3. ve 4. sınıf düzeyinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan eğitim bilimleri ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7
2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3	1	1
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3	2
Eğitim Psikolojisi	3	0	3	3	2
Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	4	2
Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	4	2
Seçmeli I	2	0	2	4	2
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	5	3
Sınıf Yönetimi	2	0	2	5	3
Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	6	3
Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	6	3
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	6	3
Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	7	4
Program Geliştirme	2	0	2	7	4
Özel Eğitim	2	0	2	7	4
Okul Deneyimi	1	4	3	7	4
Sosyal Proje Geliştirme	1	2	2	8	4
Drama	2	2	3	8	4
Rehberlik	3	0	3	8	4
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	8	4
Seçmeli II	2	0	2	8	4

Eğitim bilimleri ders grubuna ait bu dersler toplam 53 kredilik 20 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplam kredi içerisinde 4 kredilik kısmı 2 zorunlu seçmeli ders olarak programda yer almaktadır. Derslerin program içeresindeki dağılımı göz önüne alındığında derslerin 3. ve 4. sınıf düzeyinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan eğitim bilimleri ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Eğitim Bilimleri Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Eğitime Giriş	2	0	2	1	1
Eğitim Psikolojisi	2	0	2	1	1
Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	2	1
Eğitim Felsefesi	2	0	2	2	1
Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3	2
Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3	2
Seçmeli I	2	0	2	3	2
Öğretim Teknolojileri	2	0	2	4	2
Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	4	2
Seçmeli II	2	0	2	4	2
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	5	3
Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	5	3
Seçmeli III	2	0	2	5	3
Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	6	3
Sınıf Yönetimi	2	0	2	6	3
Seçmeli IV	2	0	2	6	3
Öğretmenlik Uygulaması I	2	6	5	7	4
Okulda Rehberlik	2	0	2	7	4
Seçmeli V	2	0	2	7	4
Öğretmenlik Uygulaması II	2	6	5	8	4
Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	8	4
Seçmeli VI	2	0	2	8	4

Eğitim bilimleri ders grubuna ait bu dersler 50 kredilik 22 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin homojen bir dağılıma sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu derslerin 12 kredilik kısmını 6 zorunlu seçmeli ders oluşturmaktadır. Bu seçmeli derslere (n=19) ilişkin bilgilere Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 9
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Seçmeli Eğitim Bilimleri Ders Grubu Dersleri

Ders Adı	Tür
Açık ve Uzaktan Öğrenme	Seçmeli
Çocuk Psikolojisi	Seçmeli
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	Seçmeli
Eğitim Hukuku	Seçmeli
Eğitim Antropolojisi	Seçmeli
Eğitim Tarihi	Seçmeli
Eğitimde Drama	Seçmeli
Eğitimde Program Dışı Etkinlikler	Seçmeli
Eğitimde Program Geliştirme	Seçmeli
Eğitimde Proje Hazırlama	Seçmeli
Eleştirel ve Analitik Düşünme	Seçmeli
Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi	Seçmeli
Kapsayıcı Eğitim	Seçmeli
Mikro Öğretim	Seçmeli
Müze Eğitimi	Seçmeli
Okul Dışı Öğrenme Ortamları	Seçmeli
Öğrenme Güçlüğü	Seçmeli
Öğretimi Bireyselleştirme ve Uygulama	Seçmeli
Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim	Seçmeli
Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme	Seçmeli

4.1.2. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanmış olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan genel kültür ders grubu derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan genel kültür ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Yabancı Dil I	3	0	3	1	1
Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	1	1
Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	2	1
Yabancı Dil II	3	0	3	2	1
Bilgisayar	2	2	3	3	2

Genel kültür ders grubuna ait bu dersler 13 kredilik 5 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin genellikle 1. sınıfta yer aldığı görülmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan genel kültür ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11
2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Türkçe I: Yazılı Anlatım	2	0	2	1	1
Bilgisayar I	2	2	3	1	1
Yabancı Dil I	3	0	3	1	1
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	1	1
Türkçe II: Sözlü Anlatım	2	0	2	2	1
Bilgisayar II	2	2	3	2	1
Yabancı Dil II	3	0	3	2	1
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2	1
Seçmeli I	2	0	2	3	2
Seçmeli II	2	0	2	5	3
Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	5	3
Seçmeli III	2	0	2	6	3

Genel kültür ders grubuna ait bu dersler toplam 28 kredilik 12 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplam kredinin 6 kredilik kısmı 3 seçmeli ders olarak programda yer almaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin genellikle 1. sınıfta yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan genel kültür ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Genel Kültür Ders Grubu Derslerinin Dağılımı Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	1	1
Yabancı Dil I	2	0	2	1	1
Türk Dili I	3	0	3	1	1
Bilişim Teknolojileri	3	0	3	1	1
Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2	1
Yabancı Dil II	2	0	2	2	1
Türk Dili II	3	0	3	2	1
Seçmeli I	2	0	2	3	2
Seçmeli II	2	0	2	4	2
Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	4	2
Seçmeli III	2	0	2	5	3
Seçmeli IV	2	0	2	6	3

Genel kültür ders grubuna ait bu dersler toplam 27 kredilik 12 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin genellikle 2. sınıfta yer aldığı görülmektedir. Bu derslerin 8 kredilik kısmını 4 zorunlu seçmeli ders oluşturmaktadır. Bu seçmeli derslere (n=17) ilişkin bilgilere Tablo 13'te yer verilmiştir.

Tablo 13
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Ortak Seçmeli Genel Kültür Ders Grubu Dersleri

Dersin Adı	Tür
Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele	Seçmeli
Beslenme ve Sağlık	Seçmeli
Bilim Tarihi ve Felsefesi	Seçmeli
Bilim ve Araştırma Etiği	Seçmeli
Ekonomi ve Girişimcilik	Seçmeli
Geleneksel Türk El Sanatları	Seçmeli
İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	Seçmeli
İnsan İlişkileri ve İletişim	Seçmeli
Kültür ve Dil	Seçmeli
Medya Okur Yazarlığı	Seçmeli
Mesleki İngilizce	Seçmeli
Sanat ve Estetik	Seçmeli
Türk Halk Oyunları	Seçmeli
Türk İşaret Dili	Seçmeli
Türk Kültür Coğrafyası	Seçmeli
Türk Musikisi	Seçmeli
Türk Sanatı Tarihi	Seçmeli

4.1.3. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında düzenlenmiş olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan sosyal bilgiler alan derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat İncelemeleri	2	0	2	4	2
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	2	2	3	7	4

Sosyal bilgiler alan eğitimi grubuna ait bu dersler toplam 5 kredilik 2 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin 2. ve 4. sınıfta yer aldığı görülmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15
2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Seçmeli I	2	0	2	3	2
Seçmeli II	2	0	2	4	2
Sosyal Bilgiler Sözlü ve Yazılı Edebiyat incelemesi	2	0	2	6	3
Sosyal Bilgiler Ders Kitabı incelemeleri	2	2	3	7	4

Sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubuna ait toplam 9 kredilik 4 ders bulunmaktadır. Bu derslerden 2 tanesi zorunlu, 2 tanesi de seçmelidir. Zorunlu derslerin kredi toplamı 5 seçmeli derslerin kredi toplamı ise 4'tür. Bu derslerin 2., 3. ve 4. Sınıf ders programlarında yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Sosyal Bilgiler Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3	2
Seçmeli I	2	0	2	3	2
Seçmeli II	2	0	2	4	2
Sosyal Bilgiler Öğretim Programları	2	0	2	4	2
Seçmeli III	2	0	2	5	3
Sosyal Bilgiler Öğretimi I	3	0	3	5	3
Seçmeli IV	2	0	2	6	3
Sosyal Bilgilerde Sözlü ve Yazılı Edebiyat	2	0	2	6	3
Sosyal Bilgiler Öğretimi II	3	0	3	6	3
Seçmeli V	2	0	2	7	4
Sanat ve Müze Eğitimi	2	0	2	7	4
Medya Okur Yazarlığı Eğitimi	2	0	2	7	4
Seçmeli VI	2	0	2	8	4
Karakter ve Değer Eğitimi	2	0	2	8	4

Sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubuna ait bu dersler toplam 30 kredilik 14 ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin 2., 3. ve 4. sınıfta yer aldığı görülmektedir. Bu derslerin 12 kredilik kısmının 6 zorunlu seçmeli dersten oluştuğu görülmektedir. Bu seçmeli derslere (n=12) ilişkin bilgilere Tablo 17'de yer verilmiştir.

Tablo 17
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi Ders Grubu Seçmeli Dersleri

Dersin Adı	Tür
Çevre Eğitimi	Seçmeli
Günümüz Dünya Sorunları	Seçmeli
Harita Bilgisi ve Uygulamaları	Seçmeli
Küreselleşme ve Toplum	Seçmeli
Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi	Seçmeli
Sosyal Bilgiler Ders Kitabı İncelemesi	Seçmeli
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama	Seçmeli
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyal Tasarımı	Seçmeli
Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihsel Kanıt Yerel ve Sözlü Tarih	Seçmeli
Sosyal Bilgilerde Bilişim Teknolojileri	Seçmeli
Türk Hukuk Sistemi	Seçmeli
Türkiye'nin Ekonomik Yapısı	Seçmeli

4.1.4. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında düzenlenmiş olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan diğer sosyal disiplinler derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan diğer sosyal disiplinler ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Sosyal Bilimlere Giriş	2	0	2	1	1
Felsefeye Giriş	2	0	2	2	1
Sosyolojiye Giriş	2	0	2	3	2
Psikolojiye Giriş	2	0	2	4	2
Ekonomiye Giriş	2	0	2	5	3
Vatandaşlık Bilgisi I	2	0	2	5	3
Arkeoloji ve Sanat Tarihi	2	0	2	5	3
Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	6	3
Vatandaşlık Bilgisi II	2	0	2	6	3
Vatandaşlık Eğitimi Semineri	2	0	2	7	4
Günümüz Dünya Sorunları	2	0	2	8	4
İnsan İlişkileri ve İletişim	2	0	2	8	4

Sosyal disiplin ders grubuna ait bu derslerin toplam 24 kredilik 12 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan diğer sosyal disiplinler ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 19'da verilmiştir.

Tablo 19
2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Sosyal Bilgilerin Temelleri	2	0	2	1	1
Sosyal Psikoloji	2	0	2	1	1
Arkeoloji	2	0	2	1	1
Sosyoloji	2	0	2	1	1
Felsefe	2	0	2	2	1
Ekonomi	2	0	2	2	1
Siyaset Bilimine Giriş	2	0	2	3	2
Temel Hukuk	2	0	2	3	2
Sanat ve Estetik	2	0	2	3	2
An1ropoloji	2	0	2	4	2
Bilim, Teknoloji ve Sosyal Değişme	2	0	2	4	2
Va1andaşlık Bilgisi	2	0	2	4	2
İnsan Hakları ve Demokrasi	2	0	2	5	3
İnsan İlişkileri ve İletişim	2	0	2	6	3
Günümüz Dünya Sorunları	2	0	2	7	4

Diğer sosyal disiplinler ders grubuna ait bu derslerin toplam 30 kredilik 15 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 1. ve 2. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan diğer sosyal disiplinler ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20
2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Diğer Sosyal Disiplinler Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Sosyal Bilgilerin Temelleri	2	0	2	1	1
Siyaset Bilimi	2	0	2	2	1
Sosyal Antropoloji ve Medeniyet Tarihi	2	0	2	2	1
Vatandaşlık Bilgisi	2	0	2	4	2
Bilim, Teknoloji ve Toplum	2	0	2	4	2
Afetler ve Afet Yönetimi	2	0	2	7	4
İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi	2	0	2	8	4

Sosyal disiplin ders grubuna ait bu derslerin toplam 14 kredilik 7 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 1. ve 2. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

4.1.5. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Coğrafya Disiplini Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında düzenlenmiş olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan coğrafya disiplini derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan coğrafya disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 21'de verilmiştir.

Tablo 21
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Genel ve Fiziki Coğrafya	4	0	4	1	1
Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya	4	0	4	2	1
Ülkeler Coğrafyası	2	0	2	3	2
Türkiye Beşerî ve Ekonomik Coğrafya	2	0	2	4	2
Türkiye Fiziki Coğrafyası	2	0	2	5	3
Siyasi Coğrafya	2	0	2	6	3
Çevre Sorunları Coğrafyası	2	0	2	7	4

Coğrafya disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 18 kredilik 7 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin homojen bir dağılımda olduğu görülmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan coğrafya disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Genel Fiziki Coğrafya	4	0	4	2	1
Türkiye Fiziki Coğrafyası	2	0	2	3	2
Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya	4	0	4	4	2
Türkiye Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası	2	0	2	5	3
Ülkeler Coğrafyası	2	0	2	5	3
Siyasi Coğrafya	2	0	2	6	3

Coğrafya disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 16 kredilik 6 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 2. ve 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan coğrafya disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 23'de verilmiştir.

Tablo 23

2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Coğrafya Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Genel Fiziki Coğrafya	2	0	2	1	1
Genel Beşerî ve Ekonomik Coğrafya	2	0	2	2	1
Türkiye'nin Fiziki Coğrafyası	2	0	2	3	2
Türkiye'nin Beşerî ve Ekonomik Coğrafyası	2	0	2	4	2
Siyasi Coğrafya ve Türkiye Jeopolitiği	2	0	2	6	3

Coğrafya disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 10 kredilik 5 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 1., 2. ve 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

4.1.6. 1998, 2007 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında Yer Alan Tarih Disiplini Derslerinin Dağılımları

Bu başlık altında 1998, 2007 ve 2018 yıllarında düzenlenmiş olan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarında yer alan tarih disiplini derslerine ilişkin bu derslerin isimleri, okutulduğu dönem ve sınıf düzeyine ayrıca bu derslerin teorik, uygulama ve toplam kredi sayılarını içeren bilgilere yer verilmiştir.

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan tarih disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24
1998 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı	3	0	3	1	1
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2	1	1
Orta çağ Tarihi ve Uygarlığı ·	4	0	4	2	1
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2	2	1
İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü	2	0	2	3	2
Osmanlı Tarihi	4	0	4	4	2
Cumhuriyet Tarihi	2	0	2	5	3
Siyasal Düşünce Tarihi	2	0	2	5	3
Çağdaş Dünya Tarihi	3	0	3	6	3

Tarih disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 24 kredilik 9 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 1., 2. ve 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan tarih disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25
2007 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Eskiçağ Tarihi ve Uygarlığı	2	0	2	2	1
İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü	2	0	2	3	2
Orta çağ Tarihi	4	0	4	4	2
Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı I	2	0	2	5	3
Yeni ve Yakınçağ Tarihi	2	0	2	5	3
Osmanlı Tarihi ve Uygarlığı II	2	0	2	6	3
Çağdaş Dünya Tarihi	2	0	2	6	3
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	2	0	2	7	4
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II	2	0	2	8	4

Tarih disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 20 kredilik 9 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

2018 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan tarih disiplini ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26

2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda Yer Alan Tarih Disiplini Ders Grubu Derslerinin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
İslam Öncesi Türk Tarihi ve Kültürü	2	0	2	2	1
Türk İslam Devletleri Tarihi	2	0	2	3	2
Orta Çağ Tarihi	2	0	2	3	2
Osmanlı Tarihi I	2	0	2	5	3
Yeni ve Yakınçağ Tarihi	2	0	2	5	3
Osmanlı Tarihi II	2	0	2	6	3
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	2	0	2	7	4
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II	2	0	2	8	4

Tarih disiplini ders grubuna ait bu derslerin toplam 16 kredilik 8 dersten oluştuğu görülmektedir. Derslerin program içerisinde dağılımı göz önüne alındığında derslerin en fazla 3. sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

4.1.7. 1998, 2007 ve 2018 Programlarının Benzerlik ve Farklılıkları

1998 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer Yan Alan Türkçe ders grubu derslerinin dağılımı Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27
1998 yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında Yer Alan Yan Alan Türkçe Ders Grubuna Ait Derslerin Dağılım Tablosu

Dersin Adı	T	U	K	Dönem	Sınıf
Türk Edebiyatı 1: Eski Türk ve Türk Halk Edebiyatı	2	0	2	3	2
Edebiyat Bilgi ve Teorileri	2	0	2	3	2
Türk Dili I: Ses ve Şekil	3	0	3	3	2
Türk Edebiyatı 2: Yeni Türk Edebiyatı	2	0	2	4	2
Türk Dili II: Cümle ve Metin Bilgisi	3	0	3	4	2
Konuşma ve Yazma Eğitimi	2	2	3	4	2
Çocuk Edebiyatı	3	0	3	5	3
Türkçe Öğretimi	2	2	3	6	3

İlgili tabloda görüldüğü üzere 1998 sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında sosyal bilgiler alan eğitimi derslerine ek olarak yan alan Türkçe ders grubu programa dahil edilmiştir. Yan alan Türkçe derslerinin toplam 21 kredilik 8 dersten oluştuğu görülmektedir. 2007 yılında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ile bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarının ders sayıları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28
1998, 2007 ve 2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarının Ders sayıları Tablosu

Ders Grubu	1998		2007		2018	
	Ders Sayısı	Yüzde (%)	Ders Sayısı	Yüzde (%)	Ders Sayısı	Yüzde (%)
Eğitim Bilimleri	11	%19,29	20*	%30,30	22*	%32,35
Genel Kültür	5	%8,77	14*	%21,21	12*	%17,64
Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi	2	%3.50	4*	%6,06	14*	%20,58
Diğer Sosyal Disiplinler	12	%21,05	15	%22,72	7	%10,29
Coğrafya Disiplini	7	%12,28	6	%9,09	5	%7,35
Tarih Disiplini	9	%15,78	9	%13,63	8	%11,76
Seçmeli	3	%5,26	*	*	*	*
Yan Alan Türkçe*	8	%14,03	-	-	-	-
Toplam	57	%100	66	%100	68	%100

İlgili tabloda 2007 yılından itibaren Yan alan Türkçe ders grubunun kaldırıldığı göze çarpmaktadır. Aynı tabloda coğrafya disiplini ders grubu derslerinin 2007 ve 2018 yıllarında, tarih disiplini ders grubu derslerinin ise 2018 yılında azaltıldığı görülmektedir. Kaldırılan ve azaltılan derslerin yerine eğitim bilimleri ve sosyal bilgiler alan eğitimi ders grupları derslerine eklenmiştir. İlgili tabloda 1998 yılında en çok ders sayısının diğer sosyal disiplinler alanında (n=12), 2007 yılında en çok ders sayısının eğitim bilimleri alanında (n=20), 2018 yılında ise yine en çok ders sayısının eğitim bilimleri ders grubunda (n=22) olduğu görülmektedir. İlgili tabloda 1997 yılı için seçmeli dersler ayrı olarak verilmiştir. 1997 yılına ait Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda toplam 6 kredilik 3 seçmeli ders ilgi ve ihtiyaçlar doğrultusunda farklı dallardan seçilebilmektedir. 2007 ve 2018 yıllarına ait Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları için seçmeli dersler ilgili alanların içerisinde verilmiştir.

1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarının kredi sayıları Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29
1998, 2007 ve 2018 Yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarının Kredi Dağılımları Tablosu

Ders Grubu	1998		2007		2018	
	Kredi Toplamı	Yüzde (%)	Kredi Toplamı	Yüzde (%)	Kredi Toplamı	Yüzde (%)
Eğitim Bilimleri	36	%24,48	53*	%33,97	50*	%34,01
Genel Kültür	13	%8,84	28*	%17,94	27*	%18,36
Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi	5	%3.40	9*	%5,76	30*	%20,40
Diğer sosyal disiplinler	24	%16,32	30	%19,23	14	%9,52
Coğrafya	18	%12,24	16	%10,25	10	%6,80
Tarih	24	%16,32	20	%12,82	16	%10,88
Seçmeli	6	%4,08	*	*	*	*
Yan Alan Türkçe*	21	%14,28	-	-	-	-
Toplam	147	%100	156	%100	147	%100

İlgili tabloda 1998 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 147 kredilik 57 ders bulunmaktadır. İlgili tabloda derslerin dağılımına bakıldığında en çok kredinin 36 kredi (%24,48) ile eğitim bilimleri ders grubuna ait olduğu görülmektedir. Eğitim bilimleri ders grubu derslerini 24 kredi (%16,32) ile Tarih disiplini ders grubu dersleri izlemektedir. 2007 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda toplam 156 kredilik 66 ders bulunmaktadır. Derslerin dağılımına bakıldığında en çok kredinin 53 kredi (%33,97) ile eğitim bilimleri ders grubu dersleri olduğu görülmektedir. Eğitim bilimleri ders grubu derslerini 30 kredilik (%19,23) diğer sosyal disiplinler ders grubu dersleri izlemektedir. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda toplam 147 kredilik 68 ders bulunmaktadır. Derslerin dağılımına bakıldığında en çok kredinin 50 kredi (%34,01) ile eğitim bilimleri ders grubu dersleri olduğu görülmektedir. Eğitim bilimleri ders grubu derslerini 30 kredilik (%20,40) sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu dersleri izlemektir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın ikinci alt problemi olan "Ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programlarının içeriği öğretmen yetiştirme programında yer alan hangi ders gruplarıyla ilişkilidir?" sorusunu cevaplandırmak amacıyla ilgili Sosyal Bilgiler öğretim Programında yer alan ünitelerdeki kazanımların diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grubu dersleri ile ilişkileri incelenmiştir. İlgili programlarında yer alan

kazanımlar üniteler şeklinde ele alınmış böylece daha sağlıklı bir karşılaştırma yapılabilmesi amaçlanmıştır.

2018 yılı ortaokul 5.sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları ile ilişkili sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ders grupları tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30

2018 Yılı Ortaokul 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu

Öğrenme Alanı	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Birey ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler	1	1	Sosyal Bilgiler dersinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak kendi gelişimine katkısını fark eder.
			2	Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.
			3	Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır.
			4	Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal edildiği durumlara örnekler verir.
Kültür ve Miras	Diğer Sosyal Disiplinler, Tarih Disiplini, Coğrafya Disiplini	2	1	Somut kalıntılarından yola çıkarak Anadolu ve Mezopotamya uygarlıklarının insanlık tarihine önemli katkılarını fark eder.
			2	Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesneleri ve eserleri tanıtır.
			3	Ülkemizin çeşitli yerlerinin kültürel özellikleri ile yaşadığı çevrenin kültürel özelliklerini karşılaştırarak bunlar arasındaki benzer ve farklı unsurları belirler.
			4	Kültürel ögelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder.
			5	Günlük yaşamdaki kültürel unsurların tarihî gelişimini değerlendirir.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Diğer Sosyal Disiplinler, Coğrafya Disiplini	3	1	Haritalar üzerinde yaşadığı yer ve çevresinin yeryüzü şekillerini genel olarak açıklar.
			2	Yaşadığı çevrede görülen iklimin, insan faaliyetlerine etkisini, günlük yaşantısından örnekler vererek açıklar.
			3	Yaşadığı yer ve çevresindeki doğal özellikler ile beşerî özelliklerin nüfus ve yerleşme üzerindeki etkilerine örnekler verir.
			4	Yaşadığı çevredeki afetlerin ve çevre sorunlarının oluşum nedenlerini sorgular.
			5	Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler	4	1	Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır.
			2	Sanal ortamda ulaştığı bilgilerin doğruluk ve güvenilirliğini sorgular.
			3	Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.
			4	Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirler.
			5	Yaptığı çalışmalarda bilimsel etiğe uygun davranır.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Diğer Sosyal Disiplinler, Coğrafya Disiplini	5	1	Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.
			2	Yaşadığı yer ve çevresindeki ekonomik faaliyetlere bağlı olarak gelişen meslekleri tanır.
			3	Çevresindeki ekonomik faaliyetlerin, insanların sosyal hayatlarına etkisini analiz eder.
			4	Temel ihtiyaçları karşılamaya yönelik ürünlerin üretim, dağıtım ve tüketim ağını analiz eder.
			5	İş birliği yaparak üretim, dağıtım ve tüketime dayalı yeni fikirler geliştirir.
			6	Bilinçli bir tüketici olarak haklarını kullanır.
Etkin Vatandaşlık	Diğer Sosyal Disiplinler	6	1	Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir.
			2	Yaşadığı yerin yönetim birimlerinin temel görevlerini açıklar.
			3	Temel hakları ve bu hakları kullanmanın önemini açıklar.
			4	Millî egemenlik ve bağımsızlık sembollerimizden Bayrağımıza ve İstiklâl Marşına değer verir.
Küresel Bağlantılar	Diğer Sosyal Disiplinler, Coğrafya Disiplini	7	1	Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.
			2	Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
			3	Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.
			4	Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras ögelerine örnekler verir.

Ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında 7 öğrenme alanı ile ilişkili 7 ünite ve toplam 33 kazanım bulunmaktadır. İlgili tabloda ünitelerin ilgili oldukları alanlara bakıldığında en fazla kazanım ilişkisinin diğer sosyal disiplinler ders grubu ile olduğu görülmektedir. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları izlemektedir.

2018 yılı ortaokul 6.sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları ile ilişkili sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ders grupları tablo 31'de verilmiştir.

Tablo 31

2018 Yılı Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu

Öğrenme Alanları	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Birey ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler	1	1	Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.
			2	Sosyal, kültürel ve tarihî bağların toplumsal birlikteliğin oluşmasındaki yerini ve rolünü analiz eder.
			3	Toplumda uyum içerisinde yaşayabilmek için farklılıklara yönelik ön yargıları sorgular.
			4	Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.
			5	Bir soruna getirilen çözümlerin hak, sorumluluk ve özgürlükler temelinde olması gerektiğini savunur.
Kültür ve Miras	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	2	1	Orta Asya'da kurulan ilk Türk devletlerinin coğrafi, siyasal, ekonomik ve kültürel özelliklerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
			2	İslamiyet'in ortaya çıkışını ve beraberinde getirdiği değişimleri yorumlar.
			3	Türklerin İslamiyet'i kabulleri ile birlikte siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda meydana gelen değişimleri fark eder.
			4	Türklerin Anadolu'yu yurt edinme sürecini XI ve XIII. yüzyıllar kapsamında analiz eder.
			5	Tarihî ticaret yollarının toplumlar arası siyasi, kültürel ve ekonomik ilişkilerdeki rolünü açıklar.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Coğrafya Disiplini	3	1	Konum ile ilgili kavramları kullanarak kıtaların, okyanusların ve ülkemizin coğrafi konumunu tanımlar.
			2	Türkiye'nin temel fiziki coğrafya özelliklerinden yer şekillerini, iklim özelliklerini ve bitki örtüsünü ilgili haritalar üzerinde inceler.
			3	Türkiye'nin temel beşerî coğrafya özelliklerini ilgili haritalar üzerinde gösterir.
			4	Dünyanın farklı doğal ortamlarındaki insan yaşantılarından yola çıkarak iklim özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler	4	1	Sosyal bilimlerdeki çalışma ve bulgulardan hareketle sosyal bilimlerin toplum hayatına etkisine örnekler verir.
			2	Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin fikirler ileri sürer.
			3	Bilimsel araştırma basamaklarını kullanarak araştırma yapar.
			4	Telif ve patent hakları saklı ürünlerin yasal yollardan temin edilmesinin gerekliliğini savunur.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Coğrafya Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	5	1	Ülkemizin kaynaklarıyla ekonomik faaliyetlerini ilişkilendirir.
			2	Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder.
			3	Türkiye'nin coğrafi özelliklerini dikkate alarak yatırım ve pazarlama proje önerileri hazırlar.
			4	Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı açısından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.
			5	Nitelikli insan gücünün Türkiye ekonomisinin gelişimindeki yerini ve önemini analiz eder.
			6	İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.

Öğrenme Alanları	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Etkin Vatandaşlık	Diğer Sosyal Disiplinler	6	1	Demokrasinin temel ilkeleri açısından farklı yönetim biçimlerini karşılaştırır.
			2	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yasama, yürütme ve yargı güçleri arasındaki ilişkiyi açıklar.
			3	Yönetimin karar alma sürecini etkileyen unsurları analiz eder.
			4	Toplumsal hayatımızda demokrasinin önemini açıklar.
			5	Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.
			6	Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder.
Küresel Bağlantılar	Coğrafya Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	7	1	Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.
			2	Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder.
			3	Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.
			4	Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.

Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında 7 öğrenme alanı ile ilişkili 7 ünite ve toplam 34 kazanım bulunmaktadır. İlgili tabloda ünitelerin ilgili oldukları alanlara bakıldığında en fazla kazanım ilişkisinin diğer sosyal disiplinler ders grubu ile olduğu görülmektedir. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları izlemektedir.

2018 yılı ortaokul 7.sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımları ile ilişkili sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ders grupları tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32

2018 Yılı Ortaokul 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu

Öğrenme Alanı	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Birey ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler	1	1	İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.
			2	Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.
			3	Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü tartışır.
			4	İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir.
Kültür ve Miras	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	2	1	Osmanlı Devleti'nin siyasi güç olarak ortaya çıkış sürecini ve bu süreci etkileyen faktörleri açıklar.
			2	Osmanlı Devleti'nin fetih siyasetini örnekler üzerinden analiz eder.
			3	Avrupa'daki gelişmelerle bağlantılı olarak Osmanlı Devleti'ni değişime zorlayan süreçleri kavrar.
			4	Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur
			5	Osmanlı kültür, sanat ve estetik anlayışına örnekler verir.
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Diğer Sosyal Disiplinler, Coğrafya Disiplini	3	1	Örnek incelemeler yoluyla geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
			2	Türkiye'de nüfusun dağılışını etkileyen faktörlerden hareketle Türkiye'nin demografik özelliklerini yorumlar.
			3	Örnek incelemeler yoluyla göçün neden ve sonuçlarını tartışır.
			4	Temel haklardan yerleşme ve seyahat özgürlüğünün kısıtlanması halinde ortaya çıkacak olumsuz durumlara örnekler gösterir.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Diğer Sosyal Disiplinler, Tarih Disiplini	4	1	Bilginin korunması, yaygınlaştırılması ve aktarılmasında değişim ve sürekliliği inceler.
			2	Türk-İslam medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.
			3	XV-XX. yüzyıllar arasında Avrupa'da yaşanan gelişmelerin günümüz bilimsel birikiminin oluşmasına etkisini analiz eder.
			4	Özgür düşüncenin bilimsel gelişmelere katkısını değerlendirir.
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Coğrafya Disiplini, Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	5	1	Üretimde ve yönetimde toprağın önemini geçmişten ve günümüzden örneklerle açıklar.
			2	Üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.
			3	Kurumların ve sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına ve sosyal yaşamdaki rollerine örnekler verir.
			4	Tarih boyunca Türklerde meslek edindirme ve meslek etiği kazandırmada rol oynayan kurumları tanır.
			5	Dünyadaki gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan yeni meslekleri dikkate alarak mesleki tercihlerine yönelik planlama yapar.
			6	Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim ağında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.
Etkin Vatandaşlık	Tarih Displini, Diğer Sosyal Disiplinler	6	1	Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.
			2	Atatürk'ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.
			3	Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.
			4	Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.
Küresel Bağlantılar	Diğer Sosyal Disiplinler	7	1	Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.
			2	Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanır.
			3	Çeşitli kültürlere yönelik kalıp yargıları sorgular.
			4	Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.

Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında 7 öğrenme alanı ile ilişkili 7 ünite ve toplam 31 kazanım bulunmaktadır. İlgili tabloda ünitelerin ilgili oldukları alanlara

bakıldığında en fazla kazanım ilişkisinin diğer sosyal disiplinler ders grubu ile olduğu görülmektedir. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla tarih disiplini ve coğrafya disiplini ders grupları izlemektedir.

2018 yılı ortaokul 8.Sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi kazanımları ile ilişkili sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ders grupları tablo 33'te verilmiştir.

Tablo 33
2018 Yılı Ortaokul 8.Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Kazanımları ile İlişkili Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Grupları Tablosu

Öğrenme Alanı	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Birey ve Toplum	Tarih Disiplini	1	1	Avrupa'daki gelişmelerin yansımaları bağlamında Osmanlı Devleti'nin yirminci yüzyılın başlarındaki siyasi ve sosyal durumunu kavrar.
			2	Mustafa Kemal'in çocukluk ve öğrenim hayatından hareketle onun kişilik özelliklerinin oluşumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
			3	Gençlik döneminde Mustafa Kemal'in fikir hayatını etkileyen önemli kişileri ve olayları kavrar.
			4	Mustafa Kemal'in askerlik hayatı ile ilgili olayları ve olguları onun kişilik özellikleri ile ilişkilendirir.
Kültür ve Miras	Tarih Disiplini	2	1	Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve savaşın başlamasına yol açan gelişmeleri kavrar.
			2	Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.
			3	Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.
			4	Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.
			5	Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.
			6	Misakımilli'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.
			7	Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.
			8	Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir
İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Tarih Disiplini	3	1	Millî Mücadele Dönemi'nde Doğu Cephesi ve Güney Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.
			2	Millî Mücadele Dönemi'nde Batı Cephesi'nde meydana gelen gelişmeleri kavrar.
			3	Millî Mücadele'nin zor bir döneminde Maarif Kongresi yapan Atatürk'ün, millî ve çağdaş eğitime verdiği önemi kavrar.
			4	Türk milletinin millî birlik, beraberlik ve dayanışmasının bir örneği olarak Tekalif-i Millîye Emirleri doğrultusunda yapılan uygulamaları analiz eder.
			5	Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz 'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.
			6	Lozan Antlaşması'nın sağladığı kazanımları analiz eder.
			7	Millî Mücadele Dönemi'nin siyasi, sosyal ve kültürel olaylarının sanat ve edebiyat ürünlerine yansımalarına kanıtlar gösterir.
Bilim, Teknoloji ve Toplum	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	4	1	Çağdaşlaşan Türkiye'nin temeli olan Atatürk ilkelerini açıklar.
			2	Siyasi alanda meydana gelen gelişmeleri kavrar
			3	Hukuk alanında meydana gelen gelişmelerin toplumsal hayata yansımalarını kavrar.
			4	Eğitim ve kültür alanında yapılan inkılapları ve gelişmeleri kavrar.
			5	Toplumsal alanda yapılan inkılapları ve meydana gelen gelişmeleri kavrar.
			6	Ekonomi alanında meydana gelen gelişmeleri kavrar
			7	Atatürk Dönemi'nde sağlık alanında yapılan çalışmaları devletin temel görevleri ile ilişkilendirir.
			8	Cumhuriyet'in sağladığı kazanımları ve Atatürk'ün Türk milleti için gösterdiği hedefleri analiz eder.
			9	Atatürk ilke ve inkılaplarını oluşturan temel esasları kavrar.

Öğrenme Alanı	İlişkili Ders Grubu	Ünite No	Kazanım No	Kazanım
Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	5	1	Atatürk Dönemi'ndeki demokratikleşme yolunda atılan adımları açıklar.
			2	Mustafa Kemal'e suikast girişimini analiz eder.
			3	Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik tehditleri analiz eder.
Etkin Vatandaşlık	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	6	1	Atatürk Dönemi Türk dış politikasının temel ilkelerini ve amaçlarını açıklar.
			2	Atatürk Dönemi Türk dış politikasında yaşanan gelişmeleri analiz eder.
			3	Atatürk'ün Hatay'ı ülkemize katmak konusunda yaptıklarına ve bu uğurda gösterdiği özveriye kanıtlar gösterir.
Küresel Bağlantılar	Tarih Disiplini, Diğer Sosyal Disiplinler	7	1	Atatürk'ün ölümüne ilişkin yansıma ve değerlendirmelerden hareketle onun fikir ve eserlerinin evrensel değerine ilişkin çıkarımlarda bulunur.
			2	Atatürk'ün Türk Milleti'ne bıraktığı eserlerinden örnekler verir.
			3	Atatürk'ün İkinci Dünya Savaşı öncesi tespitleri ve girişimleri Türkiye'nin savaşta izlediği denge siyaseti ile ilişkilendirilir.
			4	İkinci Dünya Savaşı'ndaki gelişmelerin ve bu savaşın sonuçlarının Türkiye'ye etkilerini analiz eder.
			5	Türkiye'de çok partili siyasi hayata geçişi hızlandıran gelişmeleri, demokrasinin gerekleri açısından analiz eder.

Ortaokul 8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programında 7 öğrenme alanı ile ilişkili 7 ünite ve toplam 31 kazanım bulunmaktadır. İlgili tabloda ünitelerin ilgili oldukları alanlara bakıldığında en fazla kazanım ilişkisinin tarih ders grubu ile olduğu görülmektedir. Tarih disiplini ders grubunu diğer sosyal disiplinler ders grubu takip etmektedir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Bu başlık altında çalışmanın üçüncü alt problemi olan "2018 yılı Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ile 2018 yılı Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının birbirini karşılama durumu nedir?" sorusunu cevaplandırmak amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışmanın gerçekleştirildiği dönemde uygulanmakta olan 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ile yine aynı tarihte yayınlanan sosyal bilgiler dersi öğretim programı içerik bakımından karşılaştırılmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği lisans programında yer alan derslerin ders gruplarına göre programlar içerisinde dağılımına ve ortaokul sosyal bilgiler ve T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programlarındaki ünitelerin ilişkili oldukları ders gruplarına göre ayrımına Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34

2018 Yılında Düzenlenen Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ve Sosyal Bilgiler Ders Programına Ait Derslerin Ders Gruplarına Göre Sayıları

Ders Grubu	2018 Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı Ders Sayısı	2018 İlköğretim Sosyal Bilgiler Ders Programı İlişkili Ünite Sayısı			
		5.Sınıf	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf
Eğitim Bilimleri	22				
Genel Kültür	12				
Sosyal Bilgiler Alan Eğitimi	14				
Diğer sosyal disiplinler	7	7	6	7	4
Coğrafya	5	4	3	2	0
Tarih	8	2	1	4	7

İlgili tabloya göre eğitim bilimleri, genel kültür ve alan eğitimi ders grupları ile ilgili dersler, öğretmenlik mesleği ile ilişkili oldukları için her düzeyde ve her kazanımda yer verilen ders gruplarıdır. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünün özel yeterliliklerini kazandırmaya yönelik dersleri içeren diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları ile ilgili derslerin dağılımı incelendiğinde, en fazla dersin tarih disiplini ders grubu ile ilişkili (n=8) olduğu görülmektedir tarih disiplini ders grubunu diğer sosyal disiplinler (n=7) ve coğrafya disiplini (n=5) ders grupları izlemektedir. 5., 6., 7. ve 8. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan üniteler içerisindeki kazanımların ilişkili oldukları alanlara bakıldığında, en fazla kazanım diğer sosyal disiplinler (n=24) ders grubu ile ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu tarih disiplini (n=13) ve coğrafya disiplini (n=9) ders grupları izlemektedir. Sınıflara göre ünite ve ders grubu ilişkisi incelendiğinde 5. Sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler (n=7) ders grubu ünitelerde en çok yer verilen ders grubudur. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla coğrafya disiplini (n=4) ve tarih disiplini (n=2) ders grupları izlemektedir. 6. Sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler (n=6) ders grubu ünitelerde en çok yer verilen alandır. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla coğrafya disiplini (n=3) ve tarih disiplini (n=1) ders grupları izlemektedir. 7. Sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler (n=7) ders grubu ünitelerde en çok yer verilen ders grubudur. Diğer sosyal disiplinler ders grubunu sırasıyla tarih disiplini (n=4) ve coğrafya disiplini (n=2) ders grupları izlemektedir. 8. sınıf düzeyinde tarih disiplini (n=7) ders grubu ünitelerde en çok yer verilen ders grubudur. Tarih disiplini ders grubunu diğer sosyal disiplinler (n=4) ders grubu izlemektedir. Coğrafya disiplini ders grubu ile doğrudan ilişkili kazanımlara 8. Sınıf ders programında rastlanılmamaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı ve ortaokul sosyal bilgiler dersi öğretim programının içerik bakımından karşılaştırılması amaçlanmıştır.

1998, 2007 ve 2018 yıllarına ait Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları incelenmiştir. Programlarda yer alan dersler içeriklerine göre sınıflandırılmış ve 6 ana ders grubuna ayrılmıştır. Bu ders grupları eğitim bilimleri, genel kültür, alan eğitimi, diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini, tarih disiplinidir. Bu ders gruplarına ek olarak 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında seçmeli ve yan alan Türkçe ders grupları da bulunmaktadır. Eğitim bilimleri, genel kültür ve alan eğitimi ders grupları doğrudan öğretmenlik mesleği ile ilişki derslerden oluşmaktadır. Diğer sosyal disiplinler, coğrafya disiplini ve tarih disiplini ders grupları altındaki dersler sosyal bilgiler dersinin özel ihtiyaçlarına yönelik derslerden oluşmaktadır. Seçmeli ve yan alan Türkçe alanları ise 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına ait kategoriler olarak belirlenmiştir.

1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı toplam 147 kredilik 57 ders içermektedir. Bu derslerin 8 tanesi yan alan Türkçe ile ilgili derslerdir. Bu programda toplam 6 krediden oluşan 3 seçmeli ders, öğretmen adaylarının ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda farklı alanlarda bilgi ve beceri sahibi olabilmeleri ve modern üniversite anlayışının öğretmen adaylarında oluşturulabilmesi amacıyla programa eklendiği programın temel ilkelerinde belirtilmiştir (YÖK, 1998, s. 8).

2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı toplam 156 krediden oluşan 66 ders içermektedir. Seçmeli dersler; eğitim bilimleri, genel kültür ve alan eğitimi ders grupları içerisinde yer almaktadır. En yüksek ders sayısı eğitim bilimleri ders grubu

derslerine aittir. Yeni programda yan alan uygulamasına son verilerek kendi alanlarında uzmanlaşmalarına olanak sağlamak amaçlanmıştır (YÖK, 2007; Ercan, 2009).

2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında sırasıyla en çok alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi derslerinin sayısı artmıştır. Ayrıca "1998 programında seçmeli derslerin kategorileri belirtilmemişken, 2007 programında alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi olarak belirlenmiştir" (Çoban, 2010, s. 40).

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı toplam 147 kredilik 68 ders içermektedir. Seçmeli dersler eğitim bilimleri, genel kültür ve alan eğitimi ders grupları içerisinde yer almaktadır.

1998 ve 2007 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarındaki temel farklılıkları yan alan Türkçe derslerinin ve öğrencilerin yetenekleri ve tercihleri doğrultusunda farklı alanlardan sunulan seçmeli derslerin kaldırılması; bunun yerine bölüm ile ilgili ders gruplarından derslerin seçmeli olarak programa eklenmesidir. Kaldırılan derslerin yerine eğitim bilimleri, genel kültür, alan eğitimi ve diğer sosyal disiplinler ders gruplarına dersler eklenmiştir. 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda eğitim bilimleri ders grubuna ait ders sayısı 11 iken 2007 programında bu sayı 20'ye çıkarılmıştır. 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda genel kültür dersleri sayısı 5 iken 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 12 derse çıkarılmıştır. Sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubuna ait ders sayısı 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 2 iken 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda bu sayı 4'e çıkarılmıştır. Diğer sosyal disiplinler ders grubuna ait ders sayısı 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 12 iken 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 15'e çıkartılmıştır. Coğrafya disiplini ders grubuna ait ders sayısı 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 7 iken 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 6'ya düşürülmüştür. Tarih disiplini ders grubuna ait ders sayısı iki programda da değişiklik göstermemiştir ve toplam 9 dersten oluşmaktadır.

2007 ve 2018 yıllarında hazırlanan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarının benzerlik ve farklılıkları incelendiğinde eğitim bilimleri ders grubuna ait ders sayısının 2007 yılındaki Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 20 iken 2018 yılında Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı'nda 22'ye çıkartılmıştır. Genel kültür ders grubuna ait ders sayısı 2007 yılında 12 iken 2018 yılında 14'e çıkarılmıştır. Diğer sosyal disiplinler

ders grubuna ait ders sayısı 2007 yılında 15 iken 2018 programında bu sayı 7'ye indirilmiştir. Coğrafya disiplini ders grubuna ait ders sayısı 6 iken 2018 yılında bu sayı 5'e düşürülmüştür. Tarih disiplini ders grubuna ait ders sayısı 9 iken bu sayı 8'e düşürülmüştür. 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları temel olarak benzerlikler göstermesine rağmen ders grupları arasında 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubuna ağırlık verilmiştir. Kredi sayısı 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 157 iken 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 147'ye düşürülmüştür. Ders sayısı ise 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 66 iken 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 68'e çıkartılmıştır. 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında sosyal bilgiler alan eğitimi ile ilişkili derslerin sayısı ve kredileri arttırılmıştır, daha önceki programlarda bu ders grubuna ait derslere yeterince yer verilmediği görülmektedir (Sağdıç, 2018, s. 318).

1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarının ders sayıları incelendiğinde; 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında diğer sosyal disiplinler (n=12), 2007 ve 2018 yıllarında program yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında eğitim bilimleri (sırasıyla n=21 ve n=22) en yüksek ders sayısına sahip olan ders grubudur. En az ders sayısına sahip olan ders grupları ise 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında sosyal bilgiler alan eğitimi (n=2), 2007 yılında ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında coğrafya disiplini (sırasıyla n=6 ve n=5) ders grubudur.

1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programları kredi bakımından incelendiğinde 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında en fazla kredi sayısına sahip ders grubunun eğitim bilimleri (n=36), 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında ise eğitim bilimleri (sırasıyla n=56 ve n=50) ders gruplarındadır. En az kredi sayısına sahip ders grupları ise 1998 ve 2007 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında sosyal bilgiler alan eğitimi (sırasıyla n=5 ve n=9) ve 2018 yılındaki programda ise coğrafya disiplini (n=10) ders gruplarıdır.

Programlar arasındaki temel farklılıklar incelendiğinde toplam ders sayısının arttırıldığı, kredi sayısının 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında

(n=147) olduğu 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında artırıldığı (n=157), 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında azaltıldığı (n=147) görülmektedir. 1998, 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında eğitim bilimleri ve genel kültür ders grubu derslerinin programlardaki durumu incelendiğinde 2007 ve 2018 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında sayı ve kredi bakımından artış gösterdiği görülmektedir. Sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerinin ders sayısı ve kredi oranındaki artışın 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında olduğu görülmektedir. Diğer sosyal disiplinler ders grubu dersleri 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında ders sayısı bakımından artış görülürken 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında sayı ve kredi bakımından yarıya indirilmiştir. Coğrafya disiplini ders grubu derslerinde 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programından 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına kadar birer ders azaltılmış, kredi bakımından da yarıya düşürülmüştür. Tarih disiplini ders grubu dersleri 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında ders sayısı bakımından değişikliğe uğramamış, 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 1 ders ve 8 kredi azaltılmıştır. 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında yer alan ilgi alanları doğrultusunda farklı bölümlerden seçilebilen seçmeli dersler 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında kaldırılmıştır. Öğretmen ihtiyacını karşılamak amacıyla 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına eklenen yan alan Türkçe ders grubu dersleri de 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programından itibaren kaldırılmıştır.

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı 1998 ve 2007 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına göre farklılıklar göstermektedir. 1998 ve 2007 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında eğitim bilimleri ve diğer sosyal disiplinler ders gruplarına ağırlık verilmiştir. 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında diğer sosyal disiplinler ders grubu derslerinin program içerisindeki ağırlığı azaltılmıştır. 1998 ve 2007 yıllarında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programlarında sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerinin program içerisindeki ağırlığı daha az iken 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında ders sayısı ve program

içerisindeki oranı artmıştır. Genel kültür ders grubu ders sayısı 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında arttırılmıştır. 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına göre ders sayısı arttırılmıştır. Her iki programda da genel kültür ders grubuna ait derslerin program içerisindeki oranı artmıştır. Coğrafya disiplini ders grubuna ait dersler 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programından 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programına kadar 1'er ders azaltılmıştır. Tarih disiplini ders grubu dersleri ders sayısı olarak 2007 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında değişikliğe uğramamış, 2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programında 1 ders azaltılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programı 1998, 2007 ve 2018 yıllarında çeşitli değişikliklere uğrayarak günümüzdeki şeklini almıştır. Programlar arasında en dikkat çekici farklılık 1998 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programındaki yan alan Türkçe uygulamasıdır. Yan alan uygulamalarıyla öğretmen adaylarının kendi branşlarıyla birlikte ek bir branşta yetişmesi ve bu şekilde özellikle kırsal kesimlerdeki öğretmen ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır ancak bu uygulamanın pratikte başarılı olsa da yan alanlarda yeteri kadar eğitim sağlanamadığını belirten araştırmalar bulunmaktadır (Kızılağaçoğlu, 2005).

Öğretmen yeterliliklerinin arttırılması için alan bilgisi, genel kültür ve formasyon derslerinin uygulama dersleriyle bütünleştirilmesi önemlidir (Ünlü, Koçoğlu ve Ay, 2015, s. 384).

Ortaokul sosyal bilgiler ve T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük Dersleri öğretim programları 7 öğrenme alanından oluşmaktadır. Bu öğrenme alanları birey ve toplum, kültür ve miras, insanlar, yerler ve çevreler, bilim teknoloji ve toplum, üretim dağıtım ve tüketim, etkin vatandaşlık, küresel bağlantılar şeklinde karşımıza çıkmaktadır. 5. sınıfta 33 kazanım, 6. sınıfta 34 kazanım, 7. sınıfta 31 kazanım, 8. sınıfta 31 kazanım bulunmaktadır.

2018 yılında yayınlanan Sosyal Bilgiler Öğretmen Yetiştirme Programı ve 2018 yılında yayınlanan Ortaokul Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenim Programı karşılaştırıldığında ilgili ders grubu bağlantısı açısından 5. sınıflarda diğer sosyal disiplinler ders grubu 6. sınıflarda diğer sosyal disiplinler ders grubu 7. sınıflarda diğer sosyal disiplinler ders grubu 8. sınıfta tarih ders grubu ile ilişkili kazanımların yer aldığı görülmektedir. Eğitim bilimleri, genel kültür ve sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu dersleri öğretmenlik mesleğiyle doğrudan ilişkili olması sebebi ile tüm sınıf düzeylerinde kullanılmaktadır. Diğer sosyal disiplinler, coğrafya

disiplini ve tarih disiplini ders grubu derslerinin içerik bakımından ilişkili oldukları üniteler incelendiğinde 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinde diğer sosyal disiplinler ders grubu ile ilişkili kazanımlar daha fazla yer alırken 8. sınıf düzeyinde tarih disiplini ders grubuyla ilişkili kazanımlar daha fazla yer almaktadır. 5. Sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler ders grubuyla doğrudan ilişikli ünite sayısı 7, coğrafya disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 4 ve tarih disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı ise 1 olarak tespit edilmiştir. 6. Sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler ders grubuyla doğrudan ilişikli ünite sayısı 6, coğrafya disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 3 ve tarih disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 1 olarak belirlenmiştir. 7 sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler ders grubuyla doğrudan ilişikli ünite sayısı 7, coğrafya disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 2 ve tarih disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 2 olarak belirlenmiştir 8 sınıf düzeyinde diğer sosyal disiplinler ders grubuyla doğrudan ilişikli ünite sayısı 4 ve tarih disiplini ders grubuyla ilişkili ünite sayısı 7 olarak tespit edilmiş ve coğrafya disiplini ders grubuyla ilişkili bir ünitenin yer almadığı görülmüştür.

İlgili çalışma sonunda sonraki öğretmen yetiştirme programlarında şu hususlara dikkat edilmesinin önemli olduğu görülmektedir:

- 1998 yılında yayınlanan programında, modern üniversite anlayışının öğretmen adaylarında oluşturulması planmış fakat bu anlayıştan daha sonraki programlarda vazgeçildiği, öğretmen adaylarının sınırlı bir alanda sıkıştırılıp tek tip kısıtlı programlarda eğitim alması sağlanmıştı. Modern öğretmen yetiştirmenin amaçlandığı üniversitelerde özellikle sosyal bilgiler öğretmenliği alanında öğretmen adaylarına ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda çeşitli dersleri seçmeli olarak almaları ve özgün bir transkript ile mezun olmaları önemlidir. Mevcut programda benzer bir uygulama olmasına karşın bunun yeterli bir düzeyde olamadığı ve daha çok programda doğrudan ders içeriği olarak yer alması gereken ünitelerin seçmeli ders olarak karşımıza çıktığı görülmektedir. Programa eklenecek yeni bir ders grubu ile öğretmen adaylarının ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yeni yetenekler kazanması sağlanmalı ve bu yeteneklerin sosyal bilgiler dersine adapte edilmesi önem taşımaktadır.
- Diğer sosyal disiplinler ders grubunun ortaokul sosyal bilgiler ders programında daha fazla kazanım ile ilişkili olması nedeniyle bu ders grubundaki ders ve kredi sayılarının arttırılması önem arz etmektedir.

- Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programındaki derslerin ders gruplarına göre daha homojen bir hale getirilmesi için düzenlemeler yapılabilir.
- Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programındaki gruplarında yer alan dersler içerik bakımından incelendiğinde sosyal bilgiler alan eğitimi ders grubu derslerine ait derslerin içerik bakımından benzer oldukları ve bu derslerin Sosyal bilgiler öğretimi I, II ve III olarak yenide düzenlenmesi ve bu derslerin yerine seçmeli ders olarak programda yer alan diğer sosyal disiplinler ders gruplarına ait derslerin programa eklenmesi sağlanabilir. Ayrıca programın genel kültür ders grubu dersleri içerisinde yer alan bilişim teknolojileri dersi ile öğretim teknolojileri dersi birleştirilebilir.
- Tarih ve coğrafya disiplini ders gruplarına ait dersler çağdaş eğitim sistemine uygun olarak içerik bakımından düzenlenip Dünya tarihi, İlk Dünya ve Türk medeniyetleri, Bilim Tarihi, Değişen Coğrafi Koşullar ve İklim sorunları gibi çeşitli dersler eklenebilir.
- Programdaki tek tip yapının esnetilmesi ve dünyadaki farklı programlara uyum sağlaması amacıyla programda ilgi ve ihtiyaçlara yönelik global vatandaşlık gibi dersler eklenebilir.
- Programda yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında yer alan derslerin büyük çoğunluğu ile içerik olarak örtüşmesi nedeniyle programda çok sayıda ders tekrarı meydana gelebilmektedir. Genel kültür ders grubunda yer alan dersler sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında içerik bakımından benzer derslerle uyumlanıp programdaki ders tekrarlarının önüne geçilmelidir. Örnek olarak genel kültür ders grubunda yer alan Türk Dili I ve II dersleri ile sosyal bilgilerde sözlü ve yazılı edebiyat içerik bakımından düzenlenip programa eklenebilir.
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin aynı zamanda sınıf rehber öğretmeni olarak görev almasına karşılık sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programında bu ihtiyaca yönelik 1 ders yer almaktadır. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilere yönelik eğitim konusunda programda 1 ders yer almaktadır. Bu ihtiyaçların karşılanması için programda düzenlemeler yapılabilir.
- Sosyal bilgilerin toplumu ve yaşayış biçimlerini konu alan bir ders olması nedeniyle Topluma hizmet uygulamaları dersinin düzenlenip vakıf, kuruluş ve derneklerin öğretmen adayları tarafından tanınması sağlanmalı ve her üniversite bünyesinde

kurulacak topluma hizmet birimlerinde gönüllü çalışmalara katılmaları sağlanmalıdır.

- Ortaokul sosyal bilgiler programı ve Sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programlarının hazırlanması için ortak bir komisyon kurulup iki program arasındaki farklılıkların giderilmesi ve programlar arasında bir uyumla yapılması gerekmektedir

KAYNAKLAR

Abazoğlu, İ., Yıldırım, O. & Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *4*(6), 143-160. https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34311/379503 adresinden erişilmiştir.

Akarsu, A. Yılmazer, A. & Geçit, Y. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen eğitimi programlarının yapısı: 2006-2018 programlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 56*, 23-60. https://dergipark.org.tr/en/pub/maeuefd/issue/57315/556902 adresinden erişilmiştir.

Akdemir, A. S. (2013). Türkiye'de öğretmen yetiştirme programlarının tarihçesi ve sorunları. *Electronic Turkish Studies*, *8*(12), 15-28. http://dx.doi.org/10.7827/ TurkishStudies.5706

Akpınar, M. & Kaymakcı, S. (2012). Ülkemizde sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçlarına karşılaştırmalı bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, *20*(2), 605-626. https://dergipark.org.tr/en/pub/kefdergi/issue/48697/619551 adresinden erişilmiştir.

Akyüz, Y. (2006). Türkiye'de öğretmen yetiştirmenin 160. yılında Darülmuallimîn'in ilk yıllarına toplu ve yeni bir bakış. *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi* OTAM, *20*(20), 17-58. https://doi.org/10.1501/OTAM_0000000532

Akyüz, Y. (2019). *Türk eğitim tarihi M.Ö: 1000- M.S. 2019.* Ankara: Pegem.

Alkan, S. (2012). *AB ülkelerinde öğretmen yetiştirme programlarıyla Türkiye'deki öğretmen yetiştirme programının karşılaştırılması ve Türkiye için bir model önerisi*. (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr/ adresinden erişilmiştir.

Atanur Baskan, G., Aydın, A. & Madden, T. (2006). Türkiye'deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15*(1), 35-42. https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4373/59853 adresinden erişilmiştir.

Ay, E. (2015). Sosyal bilgilerde değerler eğitimi. C. Dönmez & K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 232–262). Ankara: Pegem.

Baki, A. (2010). Öğretmen eğitiminin lisans ve lisansüstü boyutlardan değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 15-31. https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuefd/issue/8701/108654 adresinden erişilmiştir.

Bakioğlu, A. & Yıldız, A. (2016). *Pisa bağlamında Finlandiya eğitim sistemive öğretmen eğitmi*, Ankara: Ayrıntı.

Batdı, V. (2021). Nitel verilerin toplanması ve analizi. B. Çetin, M. İlhan & M. G. Şahin (Ed.), *Eğitimde araştırma yöntemleri: Temel kavramlar, ilkeler ve süreçler* içinde (s. 201-225). Ankara: Pegem.

Bedir, G. (2020). Program geliştirmede temel kavramlar ve aşamalar. H. G. Berkant (Ed.), *Eğitimde program geliştirme: Kuramdan uygulama örneklerine* içinde (s. 1–25). Ankara: Anı.

Beldağ, A. & Yaylacı, A. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitim sistemi hakkındaki görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences, 13*(48), *90-107*. https://doi.org/10.17755/esosder.28018

Biçer, B. (2013). Kuruluş devrinde nizamiye medreselerinin müderrisleri. *Tarih Okulu Dergisi, 16,* 263-287.

Bilgili, A. S. (2019). *Sosyal bilgilerin temelleri*. Ankara: Pegem.

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal, 9*(2), 27–40. https://doi.org/10.3316/QRJ0902027

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri.* (29. Baskı). Ankara: Pegem.

Çelikkaya, T. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, *1*(2), 155-172. https://dergipark.org.tr/tr/pub/issej/issue/26445/278902 adresinden erişilmiştir.

Çoban, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı: Betimsel bir karşılaştırma. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *5*(2), 27-46. https://hdl.handle.net/20.500.12881/908 adresinden erişilmiştir.

Çoban, A. (2011). Sınıf öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi,* (16), 28-45. https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47949/606672 adresinden erişilmiştir.

Çoban, O. & Akşit, İ. (2018). 2005 ve 2017 sosyal bilgiler öğretim programlarının öğrenme alanı, kazanım, kavram, değer ve beceri boyutları açısından karşılaştırılması. *Journal of History Culture and Art Research, 7*(1), 479-505.

Demir, M. (2009). Selçuklularda eğitim teşkilatı. *Türk Dünyası Araştırmaları*, *179*. 117-130.

Demirel, Ö. (2020). *Eğitimde program geliştirme* (29. baskı). Ankara: Pegem.

Doğan, O. & Budak, Ö. M. (2019). İslamiyet öncesi Türklerde eğitim-öğretim ve bilim. S. Keçeci Kurt & M. Kılınç (Ed.), *Türk eğitim tarihi* içinde (s. 11–24). Ankara: Pegem.

Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *17*(2), 77-96. https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4379/60037 adresinden erişilmiştir.

Ercan, B. (2009). *Türkiye'de ilköğretim II. kademeye sosyal bilgiler öğretmeni yetiştirme sistemleri (1923-2008)*. (Yüksek lisans tezi). https://tez.yok.gov.tr/ adresinden erişilmiştir.

Ergün, M. (2020). *Modern eğitim sistemlerinin doğuşu ve gelişimi cilt I*. Ankara: Pegem.

Güneş, F. (2016). Öğretmen yetiştirme yaklaşım ve modelleri. *Journal of Kirsehir Education Faculty, 17*(3), 413-435. https://dergipark.org.tr/en/pub/kefad/issue/59425/853506 adresinden erişilmiştir.

Gürbüz, S. & Şahin, F. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Güven, İ. (2018). *Türk eğitim tarihi*. (7. Baskı). Ankara: Pegem.

Hali. S. & Rencüzoğulları, S. (2017). İslamiyet öncesi dönemde Türklerde eğitim. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *6*(17), 425-437.https://dergipark.org.tr/tr/pub/egitimvetoplum/issue/35909/402840 adresinden erişilmiştir.

Işık, A., Çiltaş, A. & Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1)*, 53-62. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunisosbil/issue/2825/38165 adresinden erişilmiştir.

İnan, S. (2014). *Sosyal bilgiler eğitimine giriş*. Ankara: Anı.

Kafesoğlu, İ. (2010). *Türk millî kültürü* (31. baskı). İstanbul: Ötüken.

Kalaycı, N. & Baysal, S. B. (2019). Sosyal bilgiler öğretim programlarının karşılaştırmalı analizi (2005-2017-2018). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *22*(1), 106-129.

Karacaoğlu, Ö. C. (2008). Öğretmenlerin yeterlilik algıları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *5*(1), 70-97. http://efdergi.yyu.edu.tr/dergiler.php?s=v adresinden erişilmiştir.

Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri: Nitel yaklaşımın yükselişi *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, *1*(1), 68-86 https://dergipark.org.tr/tr/pub/tushad/issue/31792/350444 adresinden erişilmiştir.

Kavcar, C. (2002). Cumhuriyet döneminde dal öğretmeni yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *35*(1), 1-14. https://doi.org/10.1501/ Egifak_0000000058

Kaya, B. (2015). Sosyal bilgilerde beceri öğretimi. C. Dönmez & K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 263–301). Ankara: Pegem.

Kaymakçı, S. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programlarının içerik değerlendirmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, *2*(1), 45-61. https://dergipark.org.tr/tr/pub/issej/issue/26562/280322 adresinden erişilmiştir.

Kılıç, A. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirme programında yer alan derslerin öğrenilme düzeyler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, *6*(19), 136-145. https://dergipark.org.tr/ tr/pub/esosder/issue/6133/82246 adresinden erişilmiştir.

Kılıçoğlu, G. (2015). Sosyal bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (4. baskı., s. 14–17). İstanbul: Pegem.

Kızılağaçoğlu, A. (2005). Eğitim fakültelerinde yeniden yapılandırma sürecine ilişkin eleştiriler ve öneriler. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *8*(14), 132-140. https://dergipark.org.tr/tr/pub/baunsobed/issue/50338/651825 adresinden erişilmiştir.

Koçoğlu, E. & Aydın, M. (2017). Alan uzmanlarına göre 2017 sosyal bilgiler programının 2005 programı çerçevesinde analizi. *International Journal of Social Science Research, 6*(1), 61-74. https://dergipark.org.tr/en/pub/ijssresearch/issue/33399/371664 adresinden erişilmiştir.

Korkmaz, İ. (2020). Nicel araştırmalarda evren, örneklem, örnekleme teknikleri. B. Oral & A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (3. baskı., s. 52-68). Ankara: Pegem.

Köçer, M. & Koçoğlu, E. (2020). *Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem.

Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanan öğretmen yetiştirme lisans programlarının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 5*(2), 203-219. https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26116/275135 adresinden erişilmiştir.

Külekçi, E. & Bulut, L. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki sınıf öğretmenlerinin yetiştirilme sistemlerinin karşılaştırılması. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *1*(2), 103-114. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kilissbd/issue/45262/566901 adresinden erişilmiştir.

MEB (2005). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı: (ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: MEB.

MEB (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı: (ortaokul 5, 6 ve 7. sınıflar)*. Ankara: MEB.

MEB (2018). *T.C inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğretim programı*. Ankara: MEB.

Mentiş Taş, A. (2004). Sosyal bilgiler öğretmenliği eğitimi program standartlarının belirlenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, *37*(1), 28-54. https://doi.org/10.1501/egifak_0000000091

Meydan, A. (2016). Eğitimin tarihsel temelleri. A. Uzunöz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (1. baskı., s. 21-45). Ankara: Pegem.

Mutluer, C. (2013). Sosyal bilgiler programlarında yer alan beceriler hakkında Sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (İzmir Menemen örneği) *Turkish Studies - International Periodical For The Languages*. Literature and History of Turkish or Turkic. *8*(7), 355-362. http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.5236

Ng, P. T. (2019). *Singapur eğitim sistemi zıtlıkların gücü* (A. Ünal & Ü. Cura, Çev.). Ankara: Anı.

Odabaşı, B. (2014). Eğitim ve öğretim ilişkisi. B. Odabaşı (Ed.), *Eğitimde program geliştirme içinde* (1. baskı., s. 7-18). Konya: Çizgi.

Oğuz Haçat, S. & Demir, F. (2018). Sosyal bilim disiplinlerine göre 2005 ve 2018 sosyal bilgiler dersi öğretim programındaki kazanımların değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 2* (2), 27-56. https://dergipark.org.tr/en/pub/sbyy/issue/42032/478412 adresinden erişilmiştir.

Özel, A. & Başoğlu, M. (2007). Sosyal bilgiler öğretmen adayları ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya dersleriyle ilgili görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, *15*, 229-240. https://dergipark.org.tr/tr/pub/marucog/issue/462/3715 adresinden erişilmiştir.

Özkan, U. B. (2019). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Ankara: Pegem.

Özmen, H. & Ekiz, D. (2013). *Eğitime giriş*. Ankara: Pegem.

Öztürk, C. & Deveci, H. (2016). Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programlarının değerlendirilmesi. C. Öztürk & H. Deveci (Ed.), *Farklı ülkelerin sosyal bilgiler öğretim programları* içinde (s. 1–42). Ankara: Pegem.

Öztürk, C., Keskin, S. C. & Otluoğlu, R. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Ankara: Pegem.

Öztürk, C. & Kafadar, T. (2018). Sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi, 10*(1), 112-126. https://doi.org/10.24315/tred.550508

Sağdıç, M. (2018). Türkiye'de 2018 yılında uygulamaya konulan sosyal bilgiler öğretmen yetiştirme programının önceki program ile karşılaştırılması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 5* (10), 308-321. https://doi.org/10.20860/ijoses.488657

Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim, 58,* 40-45

Sözcü, U., Oğuz, S. & Aydınözü, D. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin coğrafya konularının öğretimine ilişkin öz yeterlikleri. *Marmara Coğrafya Dergisi, 0*(33), 155-178. https://doi.org/10.14781/mcd.28062

Sözer, E. (1998). Sosyal bilgiler programının amaçları, ilkeleri ve temel özellikleri. G. Can (Ed.), *Sosyal bilgiler öğretimi* içinde (s. 14–39). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Sözer, Y. & Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreci. B. Oral & A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 249–283). Ankara: Pegem.

Şanal, M., & Alaca, E. (2020). *Türk eğitim tarihi: Orta Asya'dan günümüze*. Ankara: Pegem

Şanal, M. (2012). Eğitimin tarihsel temelleri. K. Keskinkılıç (Ed.), *Eğitime giriş* içinde (s. 245-277). Ankara: Pegem.

Şanal, M. & Alaca, E. (2019). Cumhuriyet dönemi eğitim politikaları (1938-1950). M. Kılınç & S. Keçeci Kurt (Ed.), *Türk Eğitim Tarihi* içinde (1. baskı., s. 215-232). Ankara: Pegem.

Şimşek, S. (2020). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. N. Saylan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 1-17). Ankara: Anı.

Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem

Tokcan, H. & Tangülü, Z. (2019). 2006 ve 2018 sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programı üzerine karşılaştırmalı bir analiz çalışması. *Turkish Journal of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, *23*,97-119.

Tonga, D. (2012). Sosyal bilgiler öğretmenliği lisans programının değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 10*(4), 780-803.

Tunç, B. (2020). Eğitimin tarihsel gelişimi ve 21. yüzyılda eğitim biliminde yönelimler. H.B. Memduhoğlu & K. Yılmaz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (11. baskı., s. 171-194). Ankara: Pegem.

Uşun, S. (2016*). Eğitimde program geliştirme, süreçler, yaklaşımlar ve modeller* (2. baskı). Ankara: Anı.

Ünal, A. (2018). Eğitimin tarihsel temelleri. M. Yavuz (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (1. baskı., s. 27–87). Ankara: Anı.

Ünalan, S. & Öztürk, H. (2008). İslamiyet'ten önce Türklerde eğitim ve öğretim. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 13*(2), 89-109.

Ünlü, İ., Koçoğlu, E. & Ay, A. (2015). Sosyal bilgiler lisans programındaki uygulamalı derslere yönelik öğretmen adayı görüşlerinin incelenmesi. *Mediterranean Journal of Humanities, 5*(1), 371-386. https://doi.org/10.13114/mjh.2015111389

Yalçın, S. (2019). Eğitimin tarihi temelleri. M. Kağan & S. Yalçın (Ed.), *Eğitime giriş* içinde (3. baskı., s. 52-68). Ankara: Pegem.

Yaman, B. (2019). *Türkiye, Almanya, Fransa, Çin ve Japonya'da öğretmen yetiştirme (2000-2017)*. (Yayımlanmamış Doktora tezi) İnönü Üniversitesi. Malatya. https://tez.yok.gov.tr adresinden erişilmiştir.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, S. & Kılıç, Ü. (2018). Klasik dönem Osmanlı Devleti'nde eğitim ve öğretim. [Özel Sayı]. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22*, 603-627. https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisosbil/issue/36559/406315

Yılman, M. (1987). *Türkiye'de ortaöğretime öğretmen yetiştirme sisteminin pedagojik temelleri.* (Doktora tezi). https://tez.yok.gov.tr adresinden erişilmiştir.

Yılmaz, K. (2010). Sosyal bilgiler eğitimindeki sorunlar ve çözüm önerileri: öğretim elemanlarının görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *8*(4), 839-867. https://dergipark.org.tr/en/pub/tebd/issue/26102/275016 adresinden erişilmiştir.

YÖK (1998). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK

YÖK (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK

YÖK (2018). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK

Zayimoğlu Öztürk, F. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında yer alan öğrenme alanlarına ilişkin öz yeterlik düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. http://hdl.handle.net/11489/346 adresinden erişilmiştir.

Zencirci, İ. (2020). *Eğitimin tarihsel temelleri*. N. Saylan (Ed.), *Eğitim bilimine giriş* içinde (s. 19-53). Ankara: Anı.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...